

Просвітанин за покликом душі

Дмитро ПАВЛИЧКО

Вітання Степану Волковецькому

Видатний український громадський і політичний діяч Степан Волковецький з'явився на світ 30 січня 1947 р. у селі Витвиці на Франківщині, а я познайомився з ним восени 1989 р., коли приїхав туди на вибори як кандидат у народні депутати СРСР. У Витвиці на моїй "Волзі" з вікна струменів синьо-жовтий прапор. Степан підійшов до мене, назвався. В очах радість, у голосі спокійний тон. Обличчя довгобразе, європейське, освітлене внутрішнім почуттям людської гідності. Я не знав і не розпитував його, хто він, але відчув із першого погляду на нього його розум і честь. Тепер мені здається, що я його бачив ще в 60-х роках, коли він був студентом університету у Львові, куди мені доводилось приїжджати з Києва на літературні зустрічі. Волковецький належить до таких людей, пам'ять про яких не має різкого початку. Вони були начебто завжди з тобою. Село Витвиця проголосувало за мене, за що йому завдячую.

Я бачив Степана Волковецького на установчій Конференції Товариства української мови ім. Т. Шевченка, на установчому з'їзді Народного руху України, на установчому з'їзді Демократичної партії України. До речі, назва і програма Демократичної партії України, яку створював разом із нашими найвидатнішими інтелектуалами Степан Волковецький у грудні 1990 року, не втратили досі своєї ідейної значимості. Демократичні партії існують у багатьох країнах світу. Думаю, теперішні наші патріотичні сили можуть скористатися тим, що для них у спадок залишила ДемПУ. Ми, творці демократичної партії, спиралися на слова Івана Франка. "Все, що йде поза рами нації, се або фарисейство людей, що інтерна-

30 січня цього року виповнилося 70 років голові Івано-Франківського обласного об'єднання ВУТ "Просвіта" Степанові Васильовичу ВОЛКОВЕЦЬКОМУ. Центральне правління ВУТ "Просвіта" імені Тараса Шевченка, редакція газети "СП", Головна рада Товариства щиро вітають свого товариша і друга, бажають йому міцного здоров'я, незгасної енергії і перемог у просвітянській роботі на многії та благії літа.

ціональними ідеалами рад би прикрити свої змагання до панування одної нації над другою, або хоробливий романтизм фантастів, що рад би широкими "вселюдськими" фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації".

Всілякі видумані в нас тепер мудрі назви патріотичних партій потрібно відкинути й вернутися до геніального Франка. Степан Волковецький очолював Демократичну партію на Франківщині. Там же він був також заступником голови Народного руху. Але ніколи він як політик не замикався у своїй області. Його виступи на київських майданах у часи Рухівської, першої революції українського народу, незабутні. Ба-

чив я і слухав уважно Степана Волковецького, бо завжди він говорив про неогляди, про те, яким чином треба діяти успішно Товариству, Рухові й партії.

У 90-х роках, коли Волковецького обирали головою Івано-Франківської обласної ради, я агітував за нього у Франківську, на Косівщині і в Коломиї. Степан ніколи не розповідав мені про те, що за освітою він фізик (закінчив Львівський університет), кандидат технічних наук, що він доцент, викладач на кафедрі вищої математики Івано-Франківського інституту нафти і газу. Серед усіх моїх приятелів-письменників, депутатів у Верховній Раді України, тобто серед політиків-гуманітаріїв Волковецький вирізнявся знаннями економіки, логікою суджень про перші, найважливіші кроки в галузі виробництва, техніки і розвитку сільського господарства. Цей чоловік завжди вчився, пильно читав "Історію України-Руси" М. Грушевського, виділявся чистотою й лексичним багатством своєї мови.

Був час, коли Волковецькому чинили прикроші франківські крикуни, ультрапатріоти, атакували його за вигадані ними погіршності на посаді голови Івано-Франківської облдержадміністрації. Здавалось, тоді він міг знайти собі роботу і помешкання в Києві, але про це Волковецький не думав. "Той, хто покидає легко малу батьківщину, покине й велику!" Так він сказав мені, коли я гостював у нього і невдало висловився, мовляв, "Київ потребує і чекає тебе".

Закінчення на стор. 11

Тематичне мотто
цього числа «СП»:

НАШІ АВТОРИ ВИЗНАЧАЮТЬ ЗМІСТ ГАЗЕТИ

РЕПОРТАЖ ІЗ ЗОНИ ВІЙНИ

3

ЧИ ЛЮБИТЬ ДЕРЖАВА ЛЮДЕЙ?

4-6

ЧОМУ ТРАМП?

10

ЛИСТИ З ГЛИБИНКИ І СТОЛИЦІ

14-15

Громадський рух “Українська Патріотична Альтернатива” у складі представників ВУТ “Просвіта”, Київських міських організацій Народного руху України, Конгресу Українських Націоналістів, Української партії, УНА-УНСО, СОУ, ОУН(д), ВОВ, Молодіжного крила Руху та інших громадських організацій: Білий молот, Творчий Сектор, МНК, Національний Альянс, Український Студент, Добровольчий Рух ОУН, провели 29 січня 2017 року на Аскольдовій могилі в Києві урочисте віче до Дня Героїв Крут.

Бій під Крутами відбувся 29 січня 1918 року біля залізничної станції Крути поблизу селища Крути та села Пам’ятне, за 130 км на північний схід від Києва, 18 км на схід від Ніжина.

Цей бій тривав 5 годин між 6-тисячним підрозділом російської Червоної гвардії під проводом есера Михайла Муравйова та загonom із київських курсантів і козаків “Вільного козацтва”, що нараховував близько чотирьох сотень вояків.

У бою під Крутами оборонці української державності призупинили наступ противника і здійснили організований відступ, руйнуючи за собою колії і мости. Російське радянське військо втратило боєздатність на чотири дні. Поновити наступ на Київ війську Муравйова довелося не залізничним шляхом, а на реквізованих селянських возах, запряжених кіньми, по розмоклій дорозі.

Ця затримка ворога дала змогу українській делегації укласти

Брест-Литовський мирний договір, який врятував молоду українську державність.

На урочистому мітингу на Аскольдовій могилі ухвалили спільну резолюцію.

РЕЗОЛЮЦІЯ урочистого віча на Аскольдовій могилі в місті Києві й вшанування пам’яті Героїв КРУТ, Героїв Небесної сотні, Героїв Східного фронту.

Холодної зими 1918 року малоозброєна, проте рішуче налаштована українська патріотична молодь стала нездоланним бар’єром під Крутами, на шляху десятикратно переважаючих сил московсько-більшовицьких головорізів, що рвалися загарбати столицю багатостраждальної України, яка щойно (22 січня) 4 універсалом ЦР проголосила відновлення Незалежності та звільнення із рабства московської окупації. Тоді патріотам вдалося стримати озвірілу від більшовицької пропаганди ле-

Громадський рух «Українська Патріотична Альтернатива»

нінобурську матросню рівно настільки, щоб українським дипломатам у Бресті вдалося домогтися визнання міжнародною спільнотою Української Народної Республіки. За Брестським мирним договором, ганебним для більшовиків, вони зобов’язувалися вивести свої війська із України і зробили б це, якби “раптово” не сталася революція в Німеччині (звісно, не без московської “гібридної участі”), що залишило тодішню Україну один на один із підлим і підступним ворогом. Щойно здобувши незалежність, після 300-літньої окупації, українці її одразу втратили. Але причиною всьому цьому стали не тільки проблеми в Європі, створені Москвою, а й злочинна недбалість і політична короткозорість тодішньої української влади. Обороноздатність тогочасної молододержави підступно руйнувала гібридна московська пропаганда. Боєздатні українізовані військові частини, що організовано поверталися з фронтів І Світової війни, розпускав тодішній соціалістичний уряд УНР під приводом того, що із начебто “братньою” Московією нас не може бути ніякої війни.

І от майже через сто років усе повторюється. Взимку, але 2014 року, молоді патріоти ціною значно більших втрат знову зупиняють багатократно переважаючі сили ворога тепер уже на південному сході України. Всіх вразила мужність і героїзм українських добровольців під Слов’янськом, Щастям, Маріуполем, у Донецькому аеропорту. Однак усе та ж злочинна недбалість та безпечність вже теперішньої української влади призвели до трагедій під Іловайськом та Дебальцевим. Так само, як тоді, і в наш час гібридна московська пропаганда підступно руйнує обороноздатність української держави. І не тільки за московського ставленика Януковича, а й за сьогод-

нішньої олігархічної “еліти”, яка, контролюючи законодавчий орган держави, вустами одного зі своїх представників (Пінчука) пропонує українцям капітуляцію. Усе ті ж перемовини в Білорусі (тепер уже в Мінську), які, забезпечивши Україні світову підтримку, так і не змогли змусити Московію вивести із України війська. А Захід, як і тоді, знову на порозі нових потрясінь, що знаменуються приходом до влади друзів московського диктатора (і звісно ж, не без участі московських “пропагандистів”). І знову Україна з напіввідновленою армією може залишитися один на один із озвірілим, але тепер добре озброєним та організованим ворогом (і вже не розділеним на ворогуючі табори, як у минулому столітті).

Сьогодні ми не маємо наступити знову на ті самі граблі. Щоб минуле не повторювалося, потрібно мати мужність дивитися у вічі правді. А вона невідворотно свідчить, що не було ніколи ніякої братерської “дружби” України із Московією, а була жорстока і кривава окупація із цинічним винищенням десятків мільйонів українців, і що Московії вірити не можна, бо вона ніколи не притримується ніяких угод, порушуючи їх за першої ж нагоди.

Саме тому, враховуючи трагічний досвід стосунків з агресивним і підлим східним сусідом, ми, учасники урочистого заходу на Аскольдовій могилі в Києві, вшановуючи пам’ять Героїв КРУТ, Героїв Небесної сотні, Героїв Східного фронту, що поховані тут, звертаємося з вимогою до:

Президента України як Головнокомандувача:

1. Невідкладно перетворити кордон з державою-ворогом на непрохідний рубіж (сучасний український варіант “лінії Маннергейма”), і не тільки за рахунок інженерно-оборонної інфраструктури,

як за допомогою нездоланного ракетного щита ПРО, ППО, ПСО, ПМО (Україна входить до п’ятірки країн, що мають замкнений цикл виробництва будь-яких ракет).

2. Реформувати ЗСУ в одну з найбільш боєздатних і ефективних армій світу.

3. У разі зняття з агресора, навіть частково, міжнародних санкцій негайно денонсувати Будапештський меморандум та оголосити про початок відновлення ядерного статусу української держави.

Правоохоронних органів України:

1. Неухильно притягати до кримінальної відповідальності різномасштабну ворожу агентуру, котра, окопавшись в органах державної влади, шляхом стрияння ворогу, саботажу, корупції, дискредитації і ведення підривної діяльності намагається зруйнувати українську державу.

2. Заборонити та жорстко припиняти будь-яку ворожу пропаганду та колабораціонізм (що частіше видаються за іншу точку зору) в парламенті й органах місцевого самоврядування, ЗМІ, навчальних закладах, силових структурах, релігійних закладах і об’єднаннях громадян тощо.

Української патріотичної громадськості:

1. Негайно припинити нав’язані ворогом міжусобиці, та скоординувати зусилля всіх патріотичних сил на подолання загрози існуванню української держави.

2. Дати гідну відсіч тим псевдоутворенням які, прикриваючись патріотичною чи популістською риторикою, насправді управляються із ставки кремлівського фюрера.

3. Розпочати ґрунтовну підготовку до широкомасштабного громадського протиставлення проявам московської агресії.

29 січня 2017 року

Громадський Рух “Українська Патріотична Альтернатива”:

Народний Рух України, Конгрес Українських Націоналістів, Українська партія, УНА-УНСО, ВУТ “Просвіта” ім. Т.Шевченка, Молодіжне крило НРУ, СОУ, ОУН(д), ОУН, ВОВ

У Києві перепоховали Олександра Олеся

Георгій ЛУК’ЯНЧУК

Олександр Кандиба народився у Білопільці Сумської області 5 грудня 1878 року. Автор півсотні збірок віршів та поем. 1919-го через наступ більшовиків на Україну емігрував. Оселився в Празі. 1944 року довідався, що його син Олег Ольжич (один із лідерів підпілля ОУН) загинув у німецькому концетраційному таборі Заксенхаузен. За сорок днів помирає у віці 65 років. На Ольшанському кладовищі він покійся 73 роки. Поряд із ним була похована дружина Віра.

За сприяння уряду прах поета з Праги привезли 27 січня. Панахида відбулася у Володимирському соборі в центрі Києва. Службу правив Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.

На відспівуванні були присутні президент Петро Порошенко з дружиною. У храмі понад тисячу людей. Серед них: віце-прем’єр-міністр із гуманітарних питань В’ячеслав Кириленко, міністр екології та природних ресурсів Остап Семерак, народні депутати. Багато людей чекало на вулиці. “У своїх творах великий поет не раз різними художніми засобами доносив, що саме внутрішні чвари та розбрат, невміння об’єднатися заради великої мети не раз призводили в історії України до тра-

гічних наслідків”, — сказав Президент Петро Порошенко.

Лук’янівське кладовище одне з найстаріших. З 1994 року є Державним історико-меморіальним заповідником. Тут поховані письменники, вчені, учасники українських визвольних змагань і Першої та Другої світових війн. Віднині могила Олександра Олеся — ліворуч від центрального входу на Лук’янівське кладовище. На цій ділянці заплановано зробити Алею Славних — видатних українців, поховання яких під загрозою.

— Я б хотів звернутися до Уряду Чехії. Не потрібно допускати таких промахів надалі. Свого часу

Олеся був послом Української Народної Республіки у Чехословаччині. Тому прошу у них, аби вони більше не допускали такого, що українців викидають з їх могил, — каже поет Дмитро Павличко.

Виступила правнучка поета Ольга, яка приїхала з Канади: “Ми прощаємося не тільки з Олександром і його дружиною Вірою. Також тут буде могила мого батька Олега Ольжича. На жаль, місце його поховання не знайшли. Але ми пам’ятатимемо, що саме тут, поряд із батьком, він знайшов вічний спочинок”. Мер міста Білопілья Юрій Зарко привіз капсулу з землею рідного Олеся міста.

Лариса КАДІРОВА: Він повернувся!

Щойно повернулася з Володимирського собору: була панахида перепоховання знаного поета Олександра Олеся. А світло в душі лишається й лишається... Сьогодні світлий день пам’яті, день справедливості для нас, бо повернувся в Україну Олександр Олесь, сьогодні світлий день і для душі Олександра Олеся, який любив Україну, шанував нашу землю, сподівався на гідність народу в роки незалежності, який так щедро дарував нам свій ліричний поетичний дар...

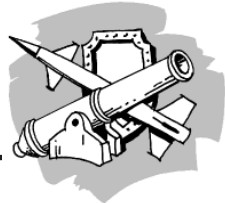
Це був другий день січня 1969 року. На сцені театру ім. М. Заньковецької — прем’єра “Ніч на полонині” О. Олеся. Режисер В. Лисюк, художник М. Кипріян, композитор А. Мос-Анатольський. Художник розрішив сценічний простір, як іконописний дерев’яний триптих во славу природи, во славу Карпат. Музика, насичена мелодіями й синкопами карпатських співанок, а на сцені виривало свято проводів вівчарів на полонини... Сміх, співи, аркан, де-не-де й слози: проводжали чоловіків, наречених, ко-

ханих на всеняке літо... Все стихало, влягалася ніч, Іванко засинав і з’являлася цікава до людей Мавка, не Нявка — напівдівчина, напівпорожнеча, а Мавка — горда, як скеляста прадавня Лада, летюча, як гірська негура, гнучка, як абрис карпатських гір, неймовірно гарна, таємнича й струнка, як височезні лісові смереки... І розгорталася правічна тема кохання, трагічна несумісність людського духу й стрімкого польоту духу гірських істот. Стремління Іванка (В. Глухий) досягнути й досягнути стрімкість польоту чуттів Мавки через кохання... Але...

Я грала Мавку, яка щиро й щедро покохавши Іванка, намагалася зрозуміти сенс людського життя...

Так повернувся вперше через літа в Україну Олександр Олесь зі своєю імпресійною, естетично мерехтливою драмою “Ніч на полонині”.

І сьогодні ми шанували закономірне повернення О. Олеся в Україну. І сьогодні у Володимирському соборі я побачила багатьох ширших людей і лишилося світло в душі... Вічна пам’ять!

С. МАСЛОВСЬКА,
М. СЯБРОВ (фото)

Легендарний 61-й мобільний шпиталь

Він подарував життя сотням героїв Іловайського котла і нині ставить на ноги тисячі наших воїнів

Війна породжує ненависть, жорстокість, братовбивство. Але нерідко стає нагодою проявити велич людського духу і насамперед — небайдужість. Саме ця риса ось уже понад два роки не покидає “Заставнівський волонтерський сотню”. І коли про нашу діяльність дізналися у 61-му військовому мобільному шпиталі і запросили навідатися до них, рішення ухвалили одногласно: їдемо! Тим паче, це саме той легендарний шпиталь, фахівці якого рятували життя героїв Іловайського котла.

Курс — на Маріуполь та Волноваху

Поспішаємо до військового шпиталю ще й тому, що начмедом там служить наш земляк із села Погорілівка Віктор Дупешко. Він закінчив Чернівецький медінститут, працював у Одеській області. Ми пишаємося, що заставнівець-добровольець — відповідальний за медицину в легендарному госпіталі. А ще — нас чекали і військові лікарі, і поранені та хворі воїни. Отже, отримавши фінансову та продуктову підтримку від Заставнівської ЦРЛ (головний лікар В. Липка), парафіян церков сіл Дорошівці (о. Віталій) та Юрківці (о. Петро), наколядувавши трохи грошей, ми придбали певний реманент (на замовлення начмеда) для шпиталю, приготували святку вечерю, і, частково заправивши автомобіль дизпалим від ТОВ “Хрещатик-Агро”, волонтери Олександр Прядун, Михайло Сябров та автор публікації напередодні Водохреща вирушили в дорогу. Не вельми приязно нас зустрічала на блокпостах нагвардія, ретельно перевіряючи бус. Але нам приховувати нічого: із відкритою душею ми заїхали на землі Донбасу. Привітно зустрів нас Віктор Дупешко, супроводжуючи до бази військово-лікувального об’єкта. Там одразу попередили, що фотографувати та вести відеозйомки можна тільки з дозволу командира військової частини.

Перше, що радувало, — це єдиний красивий, яскравий синьо-жовтий прапор на старій споруді з вікнами, оббитими плівкою та маскувальним папером. А ще вразила велика кількість військових машин із червоним хрестом — це і є лікарня на колесах і кожне авто має своє призначення: операційна, реанімобіль, рентгенавто, стоматавто, перев’язувальна тощо. Хоча, пройшовши з 2014 року усі гарячі точки бойових дій, зараз частина 61-го шпиталю базується на зруйнованому та понищеному, але “віджатому” у бойовиків приміщенні. Всі, хто там служить, самотужки облаштували кімнати для військових, кухню, їдальню, палати для хворих тощо. Умови спартанські, але ніхто не скаржиться.

На рахунок шпиталю — десятки тисяч врятованих і вилікуваних

— 61-й військовий шпиталь сформований на базі Військово-медичного клінічного центру Південного регіону (Одеса) 2007 року, а в травні 2014-го переведений у зону АТО, — розповідає командир військової частини, підполковник Олександр Перестюк. — Відтоді місце дислокації мінялося, але незмінним залишилося головне наше при-

значення і обов’язки — надавати допомогу постраждалим у зоні АТО. Не один десяток тисяч врятованих життів на рахунок нашого госпіталю. А легендарним 61-й назвали тоді, коли до нас безперервно надходили поранені з Іловайського котла. Ось лише один із багатьох фактів. За три дні через рентген-лабораторію проходило близько 300 бійців. У перев’язувальній машині за годину надавали і готові надати допомогу не менше ніж 12 людям. Завдяки високому професіоналізмові, мобільності та злагодженості в роботі медичних працівників ми, як завжди, ставимо на ноги бійців із різних регіонів, зокрема і вашої Чернівецької області. Ми перебуваємо у населеному пункті, більшість мешканців якого ко-

своїм транспортом, але буває, що й наші бригади виїжджають на передову. Надавши допомогу воїну, не маємо права довго тримати у наших відділеннях. Завжди повинні бути вільні місця, бо у будь-який момент можуть привезти поранених. Евакуацію проводимо оперативно і в різні медичні установи України. Легкопоранених чи хворих доправляємо автобусами чи залізницею, важких — гелікоптером до Дніпра, Києва, Запоріжжя, Одеси. Маємо зв’язок і з різними науковими інститутами, якщо потрібно — веземо постраждалих і туди. Лікарями та медичними препаратами більш-менш забезпечені (у межах фінансування). Є запаси борошна, картоплі, крупів, цукру, овочів, сухофруктів, щодня свіже

м’ясо. У їдальні харчуються всі на однакових умовах — від командира до солдата чи хворого... Лікарі і сестрички — ангели-охоронці, а дитячі малюнки — обереги

І справді, у цьому ми пересвідчилися в їдальні, де за одним столом командир частини, начмед, солдат, хворий...

— Як вас звати і як потрапили сюди? — запитуємо юнака, який щойно пообідав.

— Олександр, — відповідає хлопець. — Я кілька місяців у армії, зі скаргами на болі в шлунку, доправили сюди. Наразі лікуюся, почуваюся краще. За якийсь час знову — на службу. Я з Чернівців, а мій тато з Малого Кучурова. Прізвище не називатиму, бо мама хвилюватиметься... Раніше працював на будівництві, але думки про війну не давали спокою. Контракт підписав без відома батьків. Пізніше повідомив. Вони мене зрозуміли.

Виходячи з їдальні, пройшлися коридором, стіни якого буквально “вдягнені” у дитячі малюнки... Хворий Іван поспішав на перев’язку, а коментар його буквально вразив:

— Лікарі і сестрички — наші янголи-охоронці, а малюнки — це такий позитив, наші обереги, а ще — мотивація — нам є за кого воювати!..

Далі побачили відчинені двері до кімнати, облаштованої під церкву. Це — каплиця Святого Пантелеймона-Цілителя.

— Тут ми молимося, дякуємо Господу за прожитий день. Сюди приїзять капелани, переважно із

Західної України — церков Київського Патріархату. На сході храми тільки Московського патріархату, — продовжує Віктор Самоілович. — До цієї кімнати щоранку і щовечора заходжу і я, прошу Бога вберегти мене та моїх побратимів. Коли затишшя там, на передовій, як, приміром, сьогодні, то і в нас спокійно. Але так буває не часто. На жаль...

Єдине бажання — мир і щоб швидше обняти кохану

У хірургічному відділенні, що за кілька кілометрів від госпітального, нині також не вельмилюдно. Військовий хірург Віталій Мельник каже, що війна “скликала” до госпіталю найкращих спеціалістів. Тож у їхньому відділенні висококваліфіковані військові хірурги з Одеси, Дніпра, Києва. Місцеве населення ставиться позитивно, адже люди мають змогу отримати медичну допомогу найвищої кваліфікації. Оперують не тільки поранених у бою. Війна оголила слабкі місця цивільної медицини, тож на лікарняне ліжко чи й операційний стіл нерідко потрапляють воїни із задованими хворобами.

Лікарі визнають ще одну проблему — алкоголь у зоні бойових дій, через що маємо кожному шосту втрату в бою (дані військових експертів). Безумовно, така слабкість вояків компрометує державу. Багато залежить від командирів на місцях, але те, що на війні потрібні психологи та капелани, — це факт.

Контрактник Дмитро із Кам’янця-Подільського неохоче розповідає про своє поранення. Наразі одне бажання — мир і щоб скоріше обняти кохану дівчину, яка його чекає вдома. У реанімаційному відділенні Андрій із Кіровоградської області, хлопець ще дуже кволий після операції, але оптимістично заявляє:

— Тут такі хороші лікарі, що за день-два багатиму і про травму скоро забуду. Вміють швидко на ноги поставити і психологічно допомогти.

Дівчат-бійців болить, що молодь байдужа до війни

Коли повернулися на базу, запитала начмеда, чи не можна дещо поліпшити умови проживання на базі жінок. Нам, громадянам із великої землі, звиклих до домашніх умов, відчувати такий контраст важко. Пан Віктор відповів, що перейшли сюди не так давно і самотужки роблять усе можливе, адже держава не передбачила фінансування ремонту об’єкта тимчасового перебування військових. Не сьогодні-завтра може надійти наказ про зміну місця дислокації. Саме тому керівництво шпиталю звертається по допомогу до волонтерів, бо такі ж намагаються створити комфортніші умови. Та яким було море здивування, коли про це поговорила з дівчатами-медсестрами. Щойно повернувшись із роботи, вони, втомлені, не відчували прохолоди в кімнаті, задоволені тим, що мають дах над головою (хоч і деінде протікає), теплу воду та дзеркало... Веселі і життєрадісні, чепуряться і дякують нам

за смаколики до Йорданського святвечора, за супутникову антену, адже віднині мають змогу дивитися українське телебачення.

— Нас усе влаштовує, — каже Альона, яка люб’язно поділилася зі мною ковдрою, аби я не змерзла вночі у так званій казармі. — Ми звиклі до екстремальних умов. Крім обов’язків медсестер, ходимо на полігон, на стрільбище. Ось там справді зимно. Але ж іншим дівчатам, котрі у бліндажах, ще важче.

— Так, справді, — каже Віка з Кіровоградщини. — Моя подруга Яна вже півроку у землянці. Вона досвідчений медик, тому бійці просять не покидати їх.

Дівчата готувалися до сну, по черзі чекали на “душ”, якщо його можна так назвати, розповідали, як минув день, і розмірковували, яким буде життя після війни. Цікаві думки дівчат-воїнів, які насамперед хочуть сім’ю, доброго чоловіка й дітей, перенесли нас на якусь мить у інший вимір. Бо чи не всі переймаються майбутнім, зважаючи на те, що нинішня молодь байдужа до війни. Розваги й соціальні мережі — все, що цікавить більшість. Як не погодитись із думками Насті Білявої та Насті смуглявої (з Донецької та Запорізької областей) і Вікторії? Їм ледь за 20, а роздуми — дорослі та виважені. Ось так, спілкуючись допізна про рідну мову, культуру, церкву, ми разом шукали шляхи розвитку нової країни, яка переживає війну.

Воїни, лікарі, волонтери єдиним фронтом повернуть українські території

З самого ранку зустрілися і з медиками, які повернулися з передової, де робили щеплення бійцям проти грипу. На запитання, як там наші хлопці, відповідали: тримаються відважно, дух — бойовий.

Ось і настав час прощання. Особовий склад вишикувався на ранкову перевірку. А ще, щоб подякувати “Заставнівській волонтерській сотні” за допомогу і за духовну їжу: просвітницькі журнали “Українська ластівка” та часописи “Слово Просвіти” і “Голос краю”, передплачені для воїнів АТО товариством “Хрещатик-Агро”. Військові дякували за спілкування і просили прийти ще. Зворушені такою увагою людей, котрі працюють на порятунк наших воїнів у екстремальних умовах, не нарікаючи на долю, ми також дякували В. Дупешку за можливість перейнятися проблемами війни в шпиталі, кланялися всім за силу, витримку, професіоналізм, за врятовані життя. Ми поспішали, бо від’їжджали до добровольчого батальйону “Айдар”, а ще розуміли, що не маємо права забирати час у начмеда-земляка та його коле, для яких дорога кожна хвилина. Тим паче, на територію вже виїхав автобус для евакуйованих, які мають доліковуватися в запорізькій лікарні. Ще не зовсім здорові хлопці обіймалися з побратимами, котрі тут залишаються, дякували лікарям і нам, волонтерам, запевняючи, що це саме той тандем, який не дає зневіритись бійцям, а об’єднавшись єдиним фронтом, Україна поверне втрачені території. Дай Боже! Хай справдиться наша найзаповітніша мрія — мир.

Дмитро ПИЛИПЧУК

Продовження.
Поч. у ч. 3, 4 за 2017 р.**7. Український переклад: націє-, державо- і культуротворення**

Для будь-якої країни світу статистика перекладного книговидавництва засвідчує архіважливі культурні процеси розвитку чи занепаду.

У перші місяці після Помаранчевої революції Максим Стріха писав, що “...перспективи українського художнього перекладу можна оцінити стримано-оптимістично”. Власне, тоді ж він відзначив, що “Соломія Павличко [у праці] “Дискурс модернізму в українській літературі” (1997, 1999) послідовно розглядає роль перекладу як засобу модернізації літератури”.

Вочевидь, Максим Стріха у своєму “стриманому оптимізмі” не брав до уваги статистику українського друку.

Огляньмо проблему перекладних видань у такій послідовності: від загального — до конкретного. З’ясуємо спершу загальну картину видання в Україні перекладів.

Якби вже незалежна Україна щороку видавала принаймні 40,7 млн примірників перекладних видань (як у 1987—1991 рр.), а частка українськомовних перекладів у загальному масиві перекладної літератури становила б (як у РФ — російськомовних) 97 %, то за 24 роки державності ми мали б понад 979,2 мільйона примірників перекладної літератури різної тематики і призначення. А фактично маємо 51,6 млн примірників, тобто мовою титульної нації надано гіпотетично понад 927 мільйонів примірників книг і брошур, а можливості суспільства знайомитися із перекладною літературою українською мовою (по всіх цільових групах видань і по всіх тематичних розділах) за 24 роки Незалежності скоротилися більш як у 10 разів. Якщо у 1987—1991 рр. середньорічний випуск українськомовних перекладних видань в Україні становив 22 млн 297 тис. примірників, то в 2011—2015 рр. цей показник упав у середньому до 2 млн 193,8 тис. примірників на рік. Якщо ж узяти окремо 2015 р., то сумарний наклад перекладних книг і брошур державною мовою становив лише 1 млн 959,8 тис. примірників (це менше, як у Литві!).

У де юре “свій”, але де факто “не свій” державі українці ще більш дискриміновані, ніж у московській колонії; рівень реалізації їхнього права на отримання інформації про інші літератури рідною мовою брутально обмежено, і їх і далі намагаються прив’язати до книговидавництва колишньої метрополії.

Є ще деякі негативні сенси у такому різкому падінні сумарно-

Про дозу дьогтю

Статистика українського друку на тлі гібридної війни

го накладу перекладної літератури державною мовою *вдесятеро*: це разючий доказ і неповаги державного апарату до державної мови, і абсолютно безглузлого культурного ізоляціонізму, і брехливості заяв можновладців про бажання інтегруватися в європейський культурний простір (бо хіба може нація інтегруватися з тими, кого вона достатньо мірою *не знає*?!).

Наочно демонструє **недолугість української книговидавничої політики щодо перекладів** її порівняння з аналогічною політикою інших держав Європи. Навіть неповна інформація по цих країнах дозволяє зробити висновок, що питома вага перекладної літератури там у рази більша, ніж в Україні.

Ви хочете знати, скільки назв перекладних книг і брошур видавалося в Україні українською мовою в середньому протягом кожного з 24-х років її Незалежності? Прошу дуже: менш як 464 назви на рік (463,5). За останні п’ять років (2011—2015) — середньорічно 1006,8 назви.

Тепер порівняймо це з іншими країнами: Росія²⁰¹⁴ видала 11 692 назви перекладів (що становить 10,4 % від загальної кількості назв виданих книг і брошур), Франція²⁰¹⁵ — 11 859 назв (15,5 %), Іспанія²⁰¹³ — 19865 (22,3 %), Польща²⁰¹⁵ — 8269 (24,7 %), Швеція²⁰¹⁵ — 6046 (39,5 %), Чехія²⁰¹⁵ — 6240 (34 %), Данія²⁰¹² — 2999 (18,6 %), Словаччина²⁰¹⁴ — 2467 (19,4 %), Словенія²⁰¹⁵ — 1669 (33,8 %), Естонія²⁰¹⁵ — 1389 (34,9 %), Литва²⁰¹⁵ — 1021 (29,9 %), Латвія (нові видання)²⁰¹⁵ — 747 (34,2 %). В Іспанії XXI століття переклади становлять від 21 до 27 % від загального числа виданих там назв книг і брошур. А в Україні питома вага українськомовних перекладів у загальній кількості назв виданих книг і брошур за двадцять чотири роки (1992—2015) — це лише якихось 4,3 %. Згадаймо: у 1987—1991 рр. в Україні у секторі перекладів *питома вага українськомовних перекладних видань (за назвами)* становила 54,7 %. У 2015 р. Чехія дала своїм читачам переклади з 51-ї мови світу, а Україна — лише із 41-ї.

Особливо різке відображає занепад перекладного книговидавництва в Україні порівняння її “успіхів” з успіхами Естонії. За останні півтора десятиліття (2001—2015) в Україні вийшло 10 068 назв видань, перекладених державною українською мовою. За той самий час в Естонії з’явилося 19 784 перекладні видання державною естонською мовою. Якщо зважити на те, що населення Естонії у 35 разів менше за населення України, і представити результати України та Естонії в розрахунку на кожні 100 000 населення, як це рекомендовано методикою ЮНЕСКО, то виявиться, що Україна

(у 2015 р. населення становило 44 429 471 осіб) за останні півтора десятиліття на кожні 100 000 населення видала по 22,7 назви перекладних видань, тоді як Естонія (у 2015 р. населення Естонії становило 1 265 420 осіб) — по 1563,4 назви, що перевищує український показник перекладного книговидавництва державною мовою у 69 разів!

Нині, з огляду на євроінтеграцію, особливо важливим показником європейського книговидавництва є **частка перекладів з англійської мови**. Якщо брати цей показник у відносному вираженні (тобто у відсотках), то Україна начебто йде нарівні з іншими країнами Європи. Так, у загальній кількості назв українськомовних перекладних видань України частка перекладів з англійської (60,4 %) була більшою, ніж у Росії, Франції, Іспанії, Польщі, Чехії, Словаччині, Латвії, Швеції, а відставання від Естонії та Литви становило нібито якихось 4—6 відсотків. А проте за абсолютними показниками щодо перекладу з англійської Україна виявляється абсолютним аутсайдером; співвідношення перекладів з англійської і загального числа перекладних назв було таким: в Україні²⁰¹⁵ — 692:1146 (тут у ролі чисельника подано кількість українськомовних перекладів, бо тільки вони й можуть представляти мистецтво перекладу українців; інші переклади в Україні працюють на інші культури), в Іспанії²⁰¹³ — 10383:19865, у Франції²⁰¹⁵ — 6879:11847, в Росії²⁰¹⁴ — 6738:11692, у Польщі²⁰¹⁵ — 4108:7208, в Чехії²⁰¹⁵ — 3344:6240, у Швеції²⁰¹⁵ — 2973:6046, в Данії²⁰¹³ — 1930:3473, в Естонії²⁰¹⁴ — 891:1389, в Литві²⁰¹⁵ — 675:1021.

Виходить, що в абсолютних показниках за кількістю назв книг і брошур, перекладених з англійської, Росія перевершує Україну у 8 разів, а за сумарним накладом цих перекладів — у 41 раз, хоч більш-менш терпимим і зрозумілим було б відставання України від своєї північної сусідки приблизно втричі. За кількістю назв книг і брошур, перекладених із англійської, в розрахунку на кожні 100 000 осіб, Україна наразі відстає від Естонії у 42 рази.

І це при тому, що Україна вже має нібито лідерів, які дуже добре володіють англійською мовою і які щодня декларують європейський вектор розвитку України й чудово розуміють роль англійської мови в європейській та світовій комунікації і, звісно ж, у сучасній науці. Президент України П. Порошенко навіть оголосив 2016-й рік в Україні роком англійської мови.

Втім, є ще й зворотний бік комунікації України — з англійським світом. Звернімось по досвід до польських друзів. За останнє десятиріччя (2006—2015) у Польщі англійською мовою видало 17 266 назв книг і брошур, а в Україні — 3476 (тобто у 5 разів менше). Кому після цього (чи внаслідок цього) комфортноніше в Європі — українцям чи полякам?

Скільки із тих 17 266 польських назв перекладено з польського оригіналу, мені невідомо. Але мені зрозуміло, що українська книговидавнича політика є очевидячки ізоляціоністською (дехто сказав би: хуторянською). Що може Україна сказати про себе англійськомовним світові, якщо за останні 18 років (1997—2015) англійською мовою в перекладі з української видано лише 38 книжкових видань сумарним накладом аж 34,8 тис. примірників?! Ось як *насправді* дбають у нас про те, щоб Україну знали у світі! І при цьому ситуацію з англійськомовними книжками не змінила навіть російська агресія. Чи знає про це РНБОУ? Чи знають про це президент, уряд, народні депутати, НАН України, галузеві академії, що фінансуються з державного бюджету, наші центральні органи влади, наші університети й академії, науково-дослідні інститути?

Про яку ж, скажімо, адекватну відповідь України на гібридну війну агресора можна тут говорити і яку ж тут роль свою бачать наші управлінські, науково-дослідні структури, наші ВНЗ, наші академії і членокри, доктори й кандидати наук, професори й доценти, щоб наша країна могла й наважилась пояснити світові, що відбулося і що відбувається в Криму і на Сході України?

Адже ж зрозуміло, що робити це без широкого представлення інтересів України в англійськомовних та інших мовних засобах масової комунікації неможливо. Одна з найбільших країн Європи — воююча Україна — не може не дбати і про таку свою армію, як армія перекладачів. Перекладачів не лише українською мовою, а й з української. Хто може сказати, скільки реальних багнетів має в цій своїй армії Україна? Хто нині готує в нас висококваліфікованих перекладачів? Де вони мають змогу стажуватися? На-

решті, чи охоплено освітньою підготовкою українських перекладацьких кадрів увесь оптимальний набір найпоширеніших мов світу? Чи використовує українська сторона (реальну чи потенційну) готовність багатьох держав світу сприяти нам у цьому або навіть брати на себе переважну частину видатків на цю справу? Ці питання варто б узяти на контроль передовсім РНБОУ, Комітетові з питань науки і освіти Верховної Ради, НАН України, Міністерству освіти і науки, МЗС...

Для тих, хто мусить дбати про освітню підготовку й стимулювання перекладачів, не зайве було б поміркувати:

чому в Україні переклади з російської мови (за числом назв) досі стабільно посідають другу сходинку (після англійської; 16,1 %), тоді як у Польщі — тільки дев’яту (1,9 %);

чому в Польщі 2015 року: з французької мови перекладено 668 видань, а в Україні — лише 63 (у 10,6 разів менше); з німецької перекладено 639 видань, а в Україні — 79 (у 8,1 разів менше); з італійської перекладено 289 видань, а в Україні — 26 (в 11,1 разів менше); з іспанської перекладено 205 видань, а в Україні — 13 (у 15,8 разів менше); зі шведської перекладено 182 видання, а в Україні — 13 (у 14 разів менше); з норвезької перекладено 145 видань, а в Україні — 8 (у 18,1 разів менше); з японської перекладено 141 видання, а в Україні — 2 (у 70,5 разів менше); з латини перекладено 98 видань, а в Україні — жодного (!); з нідерландської перекладено 15 видань, а в Україні — одне (чи мали ми підстави чекати інших результатів нідерландського референдуму, — запитання риторичне!); з чеської перекладено 38 видань, а в Україні — 10; зі словацької перекладено 11 видань, а в Україні — жодного... Чи не помічають експерти, що вади української комунікації з деякими країнами Європи і світу та негативна рецепція України проявляється саме в тих країнах і регіонах, з якими у нас покрай слабенькі перекладацькі відносини? Виняток зі щойно сформульованого правила становлять хіба що Японія та Німеччина (з першою нас поєднали трагедії атома, з другою — прагматичний реалізм економічних відносин розвиненої країни з країною третього світу, за яку нині мають нас німецькі бізнесмени...).

З огляду на досвід Польщі у виданні перекладів з нідерландської мені заохотилося порівняти цю роботу поляків за десятиліття (2006—2015) — і аналогічні зусилля українців. Виявилось, що даних за 2011—2012 рр. щодо перекладів з нідерландської у польському джерелі немає, тож ці два роки довелось відповідно

¹У 2015 р. сумарний наклад перекладних видань литовською мовою становив 1 млн. 963,6 тис. примірників. Дж.: Lietuvos spaudos statistika: 2015. Vilnius, 2016, p. 30.

В БОЧЦІ МЕДУ

виключити і з українського доробку. І ось бачимо, що Польща за вісім років (2006—2010, 2013—2015) має 167 видань перекладів з нідерландської, а Україна — лише 14 (удвадцятіро більше). *То які двосторонні стосунки мають шанс бути кращими: між нідерландцями й поляками — чи між нідерландцями й українцями?*

Або візьмімо хронотопічно-культурологічний зріз перекладацької культури. Польські перекладачі традиційно багато перекладають із греки і латини. Наприклад, із давньогрецької у 2003—2014 рр. в Україні вийшло 50 перекладних видань, тоді як у Польщі — 364, тобто всемо більше. Польський сумарний наклад цих видань перевищив наклад українських приблизно в тій самій пропорції. Або ж латина: за останні п'ять років (2011—2015) Польща здійснила 269 перекладних видань, Україна — 15 (майже увісімнадцятіро менше). Хіба це не пряма ознака культурного відставання у цій сфері українців: і менеджерів видавничої справи і друку, і нашої вищої школи (яка готує перекладачів), а разом — і вкрай малокультурного державного апарату?

До речі, у поширеній мною у Facebook'у статті “Сім десятиліть польського перекладу” (2 грудня 2016 р.) я вже демонстрував чималі досягнення поляків у перекладацькій справі: за сім останніх десятиліть у Польщі щороку виходило як не одне, то два видання Гомера.

8. Скільки разів українці перекладали “Гамлета”?

У питанні перекладного книговидання особлива позиція належить художньому перекладові.

Від Куліша до сьогодні Україна зробила з десяток перекладів “Гамлета”. Данія має 8 перекладів. Фінляндія — 5. Росія — понад 30. Польща — 23. Іспанія — понад 20. Швеція — щонайменше 19. Чехія — приблизно стільки ж. Білорусь — один. У Польщі з 1944 по 2015 рік “Гамлета” видано 58 разів. Скільки ж разів видано його в Україні? А поставлено? А втілено в кіно? А хто за цим у нас спостерігав?!

Ще у 1980-х роках Україна належала до країн із досить високим культурним статусом художнього перекладу. Це видно зі статистики друку тих часів.

Якщо порівняти абсолютні показники сумарного накладу всіх видань українськомовного художнього перекладу УРСР за останнє п'ятиріччя радянської влади (1987—1991; 49 млн 877,1 тис. примірників) і за крайнє п'ятиріччя незалежної України (2011—2015; 2 млн 570,3 тис. примірників), то бачимо, що за 24 роки він зменшився у 19,4 раза. А тепер — про відносні показники. В незалежній Україні питома вага українськомовних ви-

дань художнього перекладу (за сумарним накладом, у відсотках) зменшилася за 24 роки ВЧЕТВЕРО (від 54,4 % до 13,3 %; держава ще раз продемонструвала свою байдужість до інституту державної мови), а російськомовних — зросла більш ніж удвічі (тут у бій за гроші і грошки кинулися тисячі нікчемних, але амбітних українофобів і малоросів; однак наших “державців” чи трондержців це не обходило!). А проте, щоб уявити собі сучасне “життя” українського художнього перекладу, треба до валу внутрішнього випуску в Україні перекладної літератури додати ще в кілька разів більший потік перекладних видань, що плив до нас усі ці 24 роки із Росії, ніким не обліковувався і був підпорядкований одній меті: не дати утвердитись в Україні українській мові як державній.

Нині модно гамузом відкидати будь-які позитивні цінності, здобуті українською культурою в “радянській” Україні. До речі, це вельми схоже на Семенкове скидання Шевченка “із корабля сучасності”. Деякі “мислителі” від культури одкидають навіть розуміння художнього перекладу за тих часів як феномену нацистворення. Ігнорується навіть той факт, що здобутки в галузі художнього перекладу досягалися не завдяки, а всупереч тоталітарному режимові. (Певна річ, я констатую тут якісь плюси радянського друку не від великої любові до тоталітарного режиму, а для того, щоб сказати про глибину антиукраїнського мовного цинізму нинішнього державного чиновництва та про його дрімуче невігластво у сфері національної культури.)

Якби темпи випуску перекладів художньої літератури українською мовою в роки Незалежності України залишилися бодай на рівні 1987—1991 років, а частка сумарного накладу державною мовою в масиві художніх перекладів, як і в Росії, сягала 97 відсотків, то за 24 роки Незалежності країна (суспільство, читачі, культура, нація) могли б отримати бібліотеку українськомовних перекладів творів світової літератури із 5457 назв із сумарним тиражем майже 427 млн примірників. А отримано лише 2558 назв і тільки 10,3 млн примірників. Отже, в Україні за вказаний період не народилися внаслідок безвідповідальної політики державного апарату щонайменше 2899 українськомовних перекладних книжок із сумарним накладом 416,7 млн примірників. (Певна річ, у межах того самого сумарного накладу могло б з'явитись і 28 990 видань художнього перекладу; для цього досить було б середній наклад видання зменшити у 10 разів; адже ж він і без того зменшився у 19,4 раза!) Зрозуміло: невігласам, українофобам та україножерам українськомовні переклади та й розвиток української

мови, культури, нації взагалі не потрібний. Міркування про серйозні проблеми такого розвитку відскакують од цієї братії, як горох від стіни; їй вони або незрозумілі, або просто чужі та ворожі.

Ми маємо розуміти, що слово є зброєю, а чуже слово є чужою зброєю і в чужих руках. У нашому випадку — в руках імперії, яка ще не вмерла. Не вмерла вона і в душах малоросійського чиновництва, яке існує як явище вже четверте століття, існує і в незалежній Україні. І насправді, щоб вичавлювати раба з нації, треба потроху вичавлювати малоросійське чиновництво з державного апарату.

Щоб зрозуміти, наскільки Україна відстала від європейського світу у виданні художніх перекладів, пропонуємо порівняти вищенаведений факт (за 24 роки Незалежності видано лише 2558 назв художнього перекладу) і те, що в Німеччині за один тільки 2014 р. вийшло 5847 літературних видань у перекладі німецькою мовою, тобто у 2,3 раза більше, ніж за всю нашу Незалежність — українською. Ось такі підстави для нашого “стриманого оптимізму”.

Кожний отакий факт — це свідчення до справи про “розбудову” нашими президентами української бездержавності.

9. Чи любить держава дітей?

Відповісти на це запитання можна, проаналізувавши книговидавничу політику щодо дитячої літератури.

Наприклад, в Іспанії²⁰¹³ протягом року вийшло 10 675 назв книг і брошур для дітей і молоді, що становить 12 відсотків усього книговидання, а в Угорщині²⁰¹⁵ — 1562 (12,1 %); в Італії²⁰¹⁴ — 4621 дитячих видань (8 %); у Польщі²⁰¹⁵ — 2071 видання (6,2 %); у Чехії²⁰¹⁵ — 1955 видань (10,7 %); у Словаччині²⁰¹⁴ — 993 видання (7,8 %); в Данії²⁰¹⁵ — 1647 видань (26,9 %); у Швеції²⁰¹⁵ — 2117 видань (13,8 %); в Естонії²⁰¹⁵ — 766 видань (19,3 %); в Латвії²⁰¹⁵ — 438 видань (20 %); в Росії²⁰¹⁵ — 6618 видань (5,9 %); в Україні²⁰¹⁵ українською мовою вийшло 1057 видань (5,3 %). 48 % французів у 2015 р. купували для дітей хоч би одну книжку. В Чехії питома вага дитячих видань (за назвами) зросла від 3 % (1995) до 11 % (2015).

Отже, незалежна Україна не дуже любить дітей?!

“Не може ж так бути!” Але ж так є (і про це вже сказано вище — цифрами!).

Повторюся: порівняно із середньорічним показником за останні п'ять років “радянської” влади (1987—1991) загальний середньорічний наклад видавництва дитячої літератури “Веселка” у 2011—2015 рр. зменшився у 1017 разів. Тобто незалежна Україна цілковито

зняла із себе відповідальність за політику книговидання для дітей і, власне, за українську дитину. Все це можна було б демагогічно й “благородно” подати як відмову од патерналізму, якби не одна деталь: видавництво “Веселка” навіть за радянської України друкувало книжки в основному українською мовою, і після проголошення незалежної держави “Веселка” могла відіграти важливу і незамінну роль в утвердженні державності української мови, — але не відіграла через безвідповідальну політичну практику державного апарату.

Хтось скаже, що плановий патерналізм не сумісний з ринковою економікою. Під цим претекстом в Україні зруйновано не лише видавництва, а й аграрні та промислові підприємства. Але ж ізраїльські кібуци не тільки не зруйновані, а й прекрасно розвиваються, та й систему польських видавництв через реформи Бальцеровича ніхто не розвалював, і вона тільки вдосконалювалась і розширювалась...

Середньорічний випуск літератури для дітей за останні п'ять років (2011—2015) у незалежній Україні порівняно з останнім п'ятиріччям УРСР (1987—1991) скоротився в цілому у 10,8 раза — від 59 млн 450,3 тис. примірників до 5 млн 359,25 тис. примірників.

Якби Україна не відмовилася від темпів виробництва книги для дітей, які УРСР мала у 1987—1991 рр., то за 24 роки Незалежності вона видала б один млрд 388,2 млн примірників книг і брошур цього типу.

Тим часом за 24 роки (1992—2015) держава виробила тільки 136 млн. примірників цих видань. Тобто українським дітям — нашому майбутньому — вона недодала понад один млрд 252 млн примірників книг і брошур.

До 1996 р. включно державна статистика друку України, продовжуючи советську традицію втаємничення мовної політики, не раз приховувала мовнополітичні аспекти книговидання. Так сталося і з тими даними, які статистичний щорічник “Друк України” подає тепер у таблиці 14 “Випуск в Україні літератури для дітей за мовами видання”. Отож дані про мови дитячого книговидання в Україні ані за 1918—1991, ані за 1992—1996 рр. дослідникам поки що недоступні.

Не можна не помітити, що порівняно з колишньою (уєсерівською) моделлю державної статистики книговидання в незалежній Україні у щорічниках “Друк України” зникли таблиці про видання художньої літератури для дітей. В книжковій статистиці УРСР такі таблиці існували. Наприклад, у науково-статистичному довіднику “Преса Української РСР: 1918—1975” (Х.: Ред.-вид. відділ Книжкової палати УРСР імені Івана Федорова, 1976. — 224 с.), крім таблиць 52 (видання художньої літератури), 53 (видання художньої літератури за жанрами), 54 (видання художньої літератури

за мовами), 55 (видання перекладної художньої літератури), 56 (видання художньої літератури з зазначенням мови перекладу), 57 (видання художньої літератури за жанрами), 58 (видання художньої літератури за мовами), 59 (видання окремих класиків художньої літератури), 71 (видання зарубіжної художньої літератури за жанрами), 72 (видання зарубіжної художньої літератури за мовами), 73 (видання художньої літератури окремих зарубіжних країн), 74 (видання творів окремих письменників зарубіжної художньої літератури), — було ще принаймні три таблиці, присвячені виданням дитячої літератури (див. с. 144—148 вказаного видання): таблиця 75 (видання літератури для дітей), 76 (видання художньої літератури для дітей), 77 (видання художньої літератури за жанрами), хоча й тут, і в інших тоталітарних джерелах приховувалися дані про видання дитячої літератури за мовами видання, як приховано їх і за перші п'ять років існування незалежної України (1992—1996).

10. Скільки доларів видається на посібники для студента?

Далі торкнімося ситуації з випуском посібників для вищих навчальних закладів (ВНЗ) та шкільних підручників.

У 2011—2015 рр. Україна видала 20157 посібників для ВНЗ із сумарним накладом 7 млн 572,5 тис. примірників. Для порівняння: в 1987—1991 рр. видано 3125 посібників загальним накладом 7 млн 591,2 тис. примірників.

З одного боку, асортимент посібників у незалежній Україні зріс у 6,5 раза (і це можна вважати до певної міри позитивним фактором, хоча ще не є доказом достатнього асортименту посібників). З іншого боку, середній наклад одного видання скоротився від 2,4 тис. примірників у 1987—1991 рр. до 377 примірників у 2011—2015 рр. (майже у 6 разів). А це означає, що виданий посібник обслуговує, як правило, студентів того ВНЗ, де його видано (тобто через відсутність системи книгорозповсюдження бракує і кругообігу якісних посібників для ВНЗ).

Поміркуймо над співвідношенням кількості студентів — і кількості видрукованих для них посібників. На початку 2015/16 навчального року Україна мала тільки у ВНЗ III—IV рівнів акредитації 1 млн 375,2 тис. студентів (до цього їх було ще більше). Оскільки за останні 5 років (2011—2015; це фактично співмірно із тривалістю перебування студентів у ВНЗ) сумарний наклад усіх посібників (для студентів I—II, і III—IV рівнів акредитації), як вже було сказано вище, становив лише 7 млн 572,5 тис. примірників, то виходить, що за роки свого п'ятирічного навчання у ВНЗ середньостатистичний студент не отримує навіть п'яти примірників навчальних посібників?! Навіть якщо врахувати бібліотечний

Продовження на стор. 6

Продовження.
Початок на стор. 4, 5

Про дозу дьогтю в бочці меду

обіг навчальних посібників, до якого втягуються і фонди давніше виданої літератури, то й тоді внесок видавців вишів та держави у забезпечення студентів навчальними посібниками здається мені більш ніж скромним. Про співвідношення між розміром плати за навчання і видатками наших ВНЗ на видання навчальних посібників узагалі соромно говорити, бо видатки ВНЗ III–IV рівнів акредитації на видання посібників просто сміху гідні. Я знаю в інтернеті лише одну наукову бібліотеку столичного університету “Києво-Могилянська академія”, яка почала публікувати інформацію про видатки бібліотеки на придбання літератури. Знаючи, скільки в цьому університеті студентів, я можу прикинути, скільки цей ВНЗ потратив гривень у середньому на одного студента, й теоретично припустити, чого вартий диплом цього студента з погляду потенціалу його знань. Звісно, пам’ятаючи про необхідність багатофакторного аналізу джерел знань.

А тепер — про видавничу діяльність наших ВНЗ. За даними статистичного щорічника “Друк України”, протягом 2015 р. в Україні лише 72 ВНЗ III–IV рівнів акредитації видали по 10 і більше книжкових видань. Як відомо, на початку 2015/16 навчального року Україна мала 288 ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Отже, 216 із них (або 75 %) інтенсивної видавничої діяльності

(якщо такою можна назвати видання десятка—двох посібників) взагалі не ведуть.

Надмірну скромність книговидавничої діяльності українських університетів та інших вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації можна продемонструвати двома зіставленнями.

Перше зіставлення. Порівняймо п’ятірку лідерів університетського книговидавання за 2015 р. в Україні, Польщі, Білорусі, Чехії та Росії. Якщо в Україні п’ятеро конкретних лідерів цієї справи (Національний університет “Львівська політехніка”¹⁷⁴, Київський національний університет імені Тараса Шевченка¹⁴⁴, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича¹¹⁸, Національний аерокосмічний університет¹⁰⁸ і Національний технічний університет “Київський політехнічний інститут”¹⁰²; верхнім індексом позначено кількість видань) у зазначеному році здійснили в сумі 646 книжкових видань, то у Польщі п’ять університетів-лідерів (Лодзький²⁰⁵, Католицький в Любліні¹⁶⁸, Ягеллонський¹⁴⁸, Марії Кюрі-Скловської в Любліні¹⁴², Миколая Коперника в Торуні¹³⁸) видали за той самий рік 802 видання, в Білорусі (Білоруський медичний університет²⁴⁸, Білоруська сільськогосподарська академія¹⁷⁵, Вітебський¹⁷⁴, Білоруський національний технічний¹⁷², Гомельський¹⁴⁷ університети) — 916, у

Чехії (Університет Палацького (Оломоуц)⁴⁵⁰, Університет Масарика (Брно)³⁶², Технічний університет (Острава)²⁷², Карлів університет (Прага)²²⁴, Остравський університет²⁰⁸) — 1516, а в Росії (Південно-Уральський університет⁷⁹³, Російський університет дружби народів⁵⁶⁹, Пензенський архітектури і будівництва⁴³⁵, Російський аграрний³⁸², Уральський федеральний університети³⁵⁸) — 2537.

І друге зіставлення. У статистиці Російської книжкової палати є таблиця 8 — “100 видавництв, що випустили найбільшу кількість книг і брошур у 2015 р.”. Волею випадку за вказаний рік у цьому списку опинилися видавництва 39 російських університетів. Ці видавництва, разом узяті, видали у 2015 р. 9846 книжкових видань, або в середньому по 252,5 назви на кожний університет. Аналогічно в Україні 39 університетів за той самий рік видали 2235 книг і брошур, або в середньому по 57 видань на один університет. Як бачимо, в Росії кожний університет видає у 4,4 раза більше книжкових видань (за кількістю назв), ніж в Україні.

Хтось може сказати, що, поперше, Росія виробляє свій папір, а Україна такого виробництва майже не має; по-друге, Україна нині переживає війну, нав’язану їй північним агресором. Обидва аргументи дуже важливі, але і їх можна і треба використати в роботі наших диплома-

тів та Уряду, щоб схилити наших партнерів до сприяння Україні у розв’язанні проблеми паперу, у розвитку університетського книговидавання (зокрема й світовими мовами), в капіталізації університетської освіти, а найголовніше — у посиленні санкцій щодо Росії задля повернення Криму та окупованих територій Донбасу і відшкодування Україні шкоди, віроломно завданої їй одним із підписантів Будапештського меморандуму. Треба взагалі розробити якнайширшу програму інвестування вищої освіти України внутрішніми й зовнішніми інвесторами, задекларувавши як стандарт для менеджерів та інвесторів досвід і практику першої, найкращої сотні університетів світу. Договори про співробітництво із цими університетами українських ВНЗ — це одна із форм пошуку виходу наших університетів на новий рівень якості вищої освіти.

Якщо ми готуємо у своїх вузах фахівців, то якість їх підготовки не може бути нижчою, ніж вона є у найрозвиненіших країнах світу. Інакше це не називатиметься *вищою освітою*, а, скажімо, *виробництвом дипломів*. У Гарвардському університеті, приміром, стандартний бюджет студента передбачає витрачання у 2016/17 навчальному році на книги та навчальні посібники 1300 доларів на кожного студента (<https://translate.google.com.ua/translate?hl=uk&sl=en&tl=uk&u=http%3A%2F%2Fhls.harvard.edu%2Fdept%2Ffsfs%2Ffinancial-aid-policy-overview%2Fstudent-financial-aid-budget%2F&anno=2>). Я запитую: чи витрачає кожний український університет протягом навчального року на навчальні посібники для студентів хоч би 13 доларів на одного студента?

Доцільно було б запровадити в Україні книговидавничий рейтинг університетів і зробити його дійовим інструментом підвищення якості їх освітньої і наукової діяльності. Особливу увагу треба звернути на випуск університетськими та академічними видавництвами англomовних видань наукової літератури. Я не обмовився, кажучи про академічні видавництва у множині, хоч сьогодні НАН України має одне-однісіньке видавництво, яке намагається елементарно добити (вочевидь, з метою наступної його приватизації). Тим часом можна було б, крім центрального видавництва НАН, при кожному відділенні НАН України мати свої спеціалізовані видавництва, які мали б дбати про виховання кадрів спеціальних редакторів і перекладачів з відповідних галузей знань, з поглибленим вивченням останніми іншомовної (передовсім англійської) термінології. Такі кадри мали б стажуватися в університетах і науково-дослідних інститутах зарубіжних країн із перспективою професійного і кар’єрного зростання у нас в Україні.

Далі буде.

Дмитро ПИЛИПЧУК

Микола ЦИМБАЛЮК

Сергій Бараннік у десятирічному віці разом із батьками переїхав із Сахаліну на Донеччину. Кияни знайомі з його творчістю вже не перший рік. Гурмани образотворчого мистецтва можуть пригадати його прізвище ще з 1979 року, коли він уперше взяв участь у республіканській виставці “Олімпіада-80”. Наприкінці 1990-х він створив серію графічних робіт з історії Київської Русі (16 аркушів) під назвою “Радіючи і сумуючи”. Уже за незалежної України його живописні твори експонувалися в Польщі (Хожов, Катовіце, Краків), Латвії (Рига), Італії (Бібіоне), Франції (Париж). А на замовлення Палестинського руху опору Сергій створив серію графічних робіт на тему “Земля Палестини”.

У жилах Володимира Харакоза, як він жартома зізнається, нуртує грецько-українська кров. Народився на Донеччині, хоча частину життя, як і Баранніку, також довелося провести за кордоном. Близько десяти років він жив, навчався і працював в Естонії. Але поклик рідної землі з часом став непереборним і Володимир повернувся додому. У його творчій біографії теж нараховується не один десяток персональних і колективних виставок в Україні і за її межами.

Свій шлях у мистецтві Сергій Бараннік розпочинав як графік. Це наклало відбиток на подальшу роботу уже як живописця. Творчий почерк його оригінальний, глибокоіндивідуальний. Цікаво те, що з натурою він взагалі не працює. Володіючи розвинутим асоціативним мисленням, образи автора насичені символами, які попри все виростають з реального світу. Твори Баранніка, як зазначає мистецтвознавець Тамара Лі, — фігуратив-

Маріупольська лінія оборони

Кілька днів тому в Музеї книги і друкарства України відкрилася цікава художня виставка “Знаки життя”. Представлені тут сорок живописних полотен маріупольських художників Сергія Баранніка і Володимира Харакоза свідчать, що як і наші бійці на передовій, так і вони надійно, впевнено тримають культурну лінію оборони. І має вона не менше стратегічне значення у захисті територіальної цілісності й незалежності України, ніж панівні висоти навколо цього приазовського фронтового міста. Щодо безпосередньо маріупольських “десантників”, то обидва художники-побратими мають чимало спільного і водночас не менш індивідуального. Але найголовніше те, що обох Всевишній гладить по голові, як кажуть про талановитих художників в арабському світі.

ні композиції, побудовані на округлих об’ємах, лаконічних і завершених. У них відбувається гра фактури, переповнена різноманітними ритмами, декоративна за характером. Характерною рисою творів є рух через силуетну лінію, яка вибудовує і з’єднує всі елементи композиції. Завдяки цьому створені образи яскраві у виразі почуттів і легко прочитувані глядачем.

Три роки тому, на VI Всеукраїнській художній виставці “Україна від Трипілля до сьогодення в образах сучасних художників” автор дебютував полотном “Знак часу I”. У цьому творі — ніби пророцтво. Він написав його у рік початку Революції Гідності. На жовто-блакитно-світло-бузковому тлі широкораменний хрест, за ним ще один. У горизонтальне раменно вписано лежачого воїна, силует якого водночас нагадує верхню частину розп’яття Христа. Під ним профільно зображення вершника на коні, виліплене нібито в стилі української народної кераміки. Чий то образ: скіфа? запорозького козака? козака часів Української революції і національно-визвольної війни 1917—1921 рр.? Чи то, може, образ нішніх воїнів з добровольчих батальйонів і Збройних сил, які виступили на оборону споконвіч-

Сергій Бараннік, Володимир Харакоз, Олександр Мельник

ної землі нашого народу від диких монголо-татарських-московських орд? Прочитання символів тут багатопланове, змістовно-насичене.

На торішньому, сьомому бієнале Бараннік представив уже два полотна: “Знак натюрморту III” і “Знак подолання”. І в першій, і другій картині глядач безпомилково бачить український донецький степ, наповнений низкою символів козацького духу і розділений (“Знак подолання”) на дві частини — білу, з зеленими барва-

ми життя, і криваво-червону, де й сьогодні летиться кров України...

До речі, до побіжної характеристики творчого обличчя Баранніка треба зауважити, що він прихильник тематичної серійності картин. Про це свідчить і попередня, написана десять років тому широковідомою серією його робіт “Знак жінки”. На суд глядача цього разу автор представив різні роботи — від натюрмортів до тематичних за жанром, різних за рівнем втілення задуму, але

всі просякнуті високим філософським звучанням.

Творчість Володимира Харакоза тяжіє до традиційної чистої живописної мови, але від того вона не менш яскрава й індивідуальна. Ясність, точність, емоційна врівноваженість проступає в кожній деталі. Зміст форми завжди логічно вибудований. У своїй палітрі він надає перевагу грі кольору, спокійно стриманого, в окремих полотнах навіть холоднуватого. Мазки його пензля густі, широкі. І це тільки підсилює виразальність образів. Споглядаючи манеру художника в різних жанрах, які він представив на виставці, нерідко відчуваєш непомітний вплив мистецтва прибалтійських майстрів.

Щодо спільних рис творчості наших художників-мелітопольців, то це прагнення залучити глядача до мандрівки їхнім, а отже, і нашим світом. Він наповнений світовідчуттям різноманітної спільної і рідної кожному з нас Батьківщини, її прадавнього і животно-незнищеного духу, заглибленням у власне Я. Маріупольські митці, як і ми, прагнуть тісніших зв’язків не лише творчих, а й духовних, інформаційних. Можливо, для них, які змушені жити у безпосередній близькості до Східного фронту, творити у середовищі, де не так просто впірнути в українську стихію, зачерпнути, втамувати духовну, мовну спрагу з національних джерел, такі контакти є просто життєво необхідними. Це те, чому противилася попередня влада і досі не зрозуміла нинішня. І тому маріупольську лінію оборони мусять тримати кияни і одесити, львів’яни і вінничани — всі ті, у кого не зашкарубло почуття єдиної країни, одного народу з багатою, розмаїтою, національною культурою.

Емілія ФРОЛОВА,
член НСЖУ, член ВУТ “Прогресу” ім. Т. Шевченка

Брудні танці «гімназистки»

Уже майже півтора року “Слово Просвіти” інформує громадськість про конфлікт навколо українськомовної ЗОШ № 1 у прифронтовій Костянтинівці Донецької області. Про нього знає вся Україна, але навіть це не спонукає владу нарешті його вирішити. Нині виникли суперечки з приводу нового законопроекту про мову, то чи потрібно когось переконувати, як важливо саме зараз боротися за кожную таку школу, особливо в Донбасі? Справжню, українськомовну, а не якусь гібридну, двомовну?

У цьому конфлікті найбільше вражає зневага, з якою чиновники від освіти, починаючи від міського управління до Міністерства, відмітають аргументи батьків, педагогів, активістів щодо збереження школи, заплісують очі на порушення законодавства головною освітньою Костянтинівки Ольгою Барабаш.

Свого часу до школи приїжджав заступник міністра освіти та науки України Павло Хобзей, на підтримку якого дуже сподівалися батьки та педагоги закладу. Але дива не сталося: київський гість не почув їх, він відразу дав зрозуміти, що захищатиме честь мундира. І справно робив це разом із директором Департаменту освіти і науки Донецької ОВЦА Надією Оксенчук, яка знає про численні порушення О. Барабаш, та чомусь її підтримує. Після візиту високоповажного гостя чиновники міста та області знахили ще більше, бо зрозуміли, що їхнім діям дали “зелене” світло.

Але батьки не здалися. Міжвідомча комісія у складі спеціалістів Державної інспекції навчальних закладів України та МОНУ, що відвідала місто пізніше, здавалося, вивчила підводні рифи конфлікту. А розпочався він, коли О. Барабаш у серпні 2015-го на зборах батьків і педагогів ЗОШ № 1 заявила, що навчальний заклад ліквідується у травні 2016-го, а після ремонту в його приміщенні переведуть російськомовну гімназію. Чиновниця хвацько взялася за руйнацію українськомовної школи, і вже 3 вересня 2015 р. протиправними наказами перевела дітей чотирьох класів в інші школи, ігноруючи письмові заяви батьків, які були з цим не згодні. Конфлікт між ЗОШ № 1 і начальником управління освіти набрав обертів. Сьогодні школа, як і раніше, відстоює право на існування, а “керівниця” освітою відвойовує свій план її ліквідації та продовжує готувати гімназію до переїзду в приміщення ЗОШ № 1.

26 січня 2017 р. відбулася сесія міської ради. Напередодні на офіційному сайті міськвиконкому анонсували проєкт рішення щодо утворення ОПОРНОГО навчального закладу (увага!) шляхом злиття ЗОШ І—ІІІ ступенів № 1 та Навчально-виховного комплексу “Гімназія із загальноосвітньою школою І ступеня”. На світ мав з’явитися “Навчально-виховний комплекс “Гімназія—загальноосвітня школа І—ІІІ ступенів”. У проєкті “забули” вказати мову так званої опорної школи, адже ЗОШ № 1 — українськомовна, а російськомовна гімназія стала двомовною тільки з 1 вересня 2016-го. Але з цим рішенням не згодна частина батьків гімназії.

Проєкт рішення, який запропонували депутатам, не витримував жодної критики, він не мав нічого спільного зі створенням опорного закладу. Насправді чиновниця за підтримки міської влади просто вирішила переселити в школу гімназію, бо її будівля не відповідає багатьом санітарним нормам. А невже влада та О. Барабаш, яка завзято опікується гімназією, “не бачили” плачевного стану закладу, поки це не встановила міжвідомча комісія, що працювала в Костянтинівці в жовтні 2016 року? Отже, “реорганізація” передбачала ліквідацію ЗОШ № 1, а незаконне створення опорного навчального закладу мало замаскувати цю операцію.

О. Барабаш, працюючи над проєктом, порушила Постанову КМУ від 20 січня 2016 року, якою затверджено Положення “Про освітній округ” і детально викладено алгоритм створення опорного закладу в

освітньому окрузі. Чиновниця, намагаючись створити незрозумілий гібрид двох навчальних закладів, проігнорувала п. 2 Положення, де сказано, що “засновниками (співзасновниками) освітнього округу (опорного закладу, його філій) можуть бути представницькі органи місцевого самоврядування об’єднаних територіальних громад, районні ради. Але ж у Костянтинівці об’єднаної територіальної громади не створено, тоді й освітнього округу не може бути, то й опорного закладу теж.

Немає сенсу далі аналізувати “бездоганно” підготовлений проєкт, бо з ним трапилася прикра “несподіванка”.

Напередодні сесії на засіданні депутатської комісії з питань освіти представники батьківського комітету школи поінформували депутатів про довготривалий конфлікт, підкріплюючи аргументи щодо протиправних дій чиновниці фактами, документами, розпорядженнями і наказами. Батьки висловили непохитну позицію щодо неможливості об’єднання школи з гімназією, попросили комісію детально вивчити ситуацію і не виносити питання на розгляд сесії.

Щодо спірного проєкту, то батьки, педагоги та активісти підняли на ноги всі інстанції — від міської влади та Департаменту освіти і науки Донецької ОВЦА до МОНУ. Тобто документ несподівано набув розголосу, на що не розраховували його автори, плануючи швидко його “проштовхнути”. Але секретар міської ради Юрій Разумний, який до того надсилав батькам, учителям та активістам відверті відписки на

звернення до нього і абсолютно не реагував на дії начальника управління освіти, таки ризикнув внести на розгляд сесії проєкт рішення.

Але це вже був... інший документ. У кулуарах міської влади його переробили. Новий текст на сайті не з’явився, депутати з ним не ознайомилися, на сесії О. Барабаш просто зачитала його! І це тоді, коли вирішується найважливіше для міста питання! Коли кожне речення, кожне формулювання, кожна фраза та кома в документі мають величезне значення.

Але чи варто дивуватися таким маніпуляціям, коли основна мета — ухвалити це рішення! Депутатам запропонували перероблений проєкт, а вони обговорювали той, що був на сайті і який вони ґрунтовно проаналізували.

На сесії було гаряче, бо учасники конфлікту та їхні однодумці розуміли, що від рішення депутатів багато залежить.

У депутатів, які мали стосуюнок до сфери освіти, виникло багато запитань до О. Барабаш, її пропозиція щодо розміщення в одній будівлі школи та гімназії — деструктивна та неприпустима. У батьківського комітету були свої контраргументи, які вони змогли частково озвучити депутатам попри всі намагання Ю. Разумного не дати їм слова.

А новий проєкт був занадто цікавим. Ішлося вже не про ОПОРНИЙ навчальний заклад, а “Навчально-виховний комплекс “Гімназія—загальноосвітня школа І—ІІІ ступенів” міської ради м. Костянтинівка № 1”. Проєкт-абракадабра, де на першому місці, звичайно, стоїть гімназія, датований чомусь 2016 роком.

На захист школи стали активісти громадської організації, яку “освітянка” чомусь уперто називає партією, тому звинуватила школу в політичній ангажованості, про що заявила високому начальству Донецької ОВЦА, яке приїздило подивитися, як іде ремонт школи. Та ще зробила заяву, що представники першої школи та “партійці” зірвали сесію. Це була цинічна брехня. На “зірваному” засіданні депутати продовжили ухвалювати рішення ще з 15 питань. Просто Ю. Разумний, відчувши настрій депутатів, які, судячи з їхніх виступів і реплік, не проголосували б за проєкт про створення такого навчального закладу, зняв питання з розгляду, наголосивши, що проєкт необхідно доопрацювати і його розглянуть на іншій сесії.

Але чиновниця не здавалася і намагалася реабілітуватися. На зустріч з обласним начальством вона з’явилася з групою підтримки, запросила тележурналістів, привезла делегацію вчителів і влаштувала дешеву виставу “Рятуйте гімназію!”. “Актори” вимагали у начальства зберегти статус гімназії і назву. Чиновниця намагається знищити школу будь-яким шляхом.

Можна говорити красиві слова про українську мову, звинувачувати всіх у зраді, робити з себе неперевершеного борця з корупцією, а реально бути махровим чиновником, цинічним, брехливим, який заради особистих амбіцій готовий зруйнувати навіть українськомовну школу і її колектив.

Вихід із цієї заплутаної ситуації є: залишити ЗОШ № 1 ШКОЛОЮ і після ремонту відкрити її двері для дітей будь-якої школи, зокрема й гімназії, які матимуть бажання навчатися державною мовою.

Але поки ця чиновниця керує освітою в Костянтинівці, на жодні позитивні зрушення, на переконання батьків, у школах і дитячих садках чекати не доводиться.

Вельмишановна пані Міністр!

Правління Всеукраїнського товариства “Прогресу” ім. Тараса Шевченка щойно одержало і оприлюднило в газеті “Слово Просвіти”, ч. 4 відповідь на Ухвалу науково-практичної конференції “Державна мова в освіті” від 5 жовтня 2016 року за підписом першого заступника Міністра В. В. Ковтунця. Дякуємо за відповідь. Але відповідь далеко не повна.

Поذا увагою залишилися такі пункти ухвали:

“Міністерству освіти і науки України:

а) щоб підняти престиж української мови серед учнів і забезпечити їхню повноцінну мовну грамотність, упродовж

Міністерству освіти і науки України

усього шкільного дня, включаючи перерви, в навчальних та навчально-виховних закладах з українською мовою навчання забезпечити послідовне дотримання всіма працівниками закладу українськомовного режиму; викладання окремих предметів іншою мовою категорично заборонити;

б) з метою мовного розвитку дітей як бази для розвитку їхнього мислення збільшити час на вивчення української мови й літератури на одну тижневу годину в 5—9 класах усіх типів загальноосвітньої школи;

в) щоб запобігти мовній неграмотності майбутніх спеці-

алістів, у всіх вищих нефілологічних і професійно-технічних навчальних закладах та військових училищах українську мову вивчати протягом двох перших семестрів, надаючи перевагу практичному володінню нею;

г) відповідно до Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 року, у всіх вищих і професійно-технічних навчальних закладах та військових училищах повністю перейти на викладання всіх предметів українською мовою, іноземні мови вивчати на основі української мови; викладачів, які не можуть або не хочуть виконувати цієї вимоги,

вважати професійно непридатними;

г) відновити викладання українознавства в початкових класах та історії України на всіх напрямках підготовки бакалаврів у вищих навчальних закладах, що має бути основою підготовки патріотичних фахівців...”

В актуальності поставлених на Конференції питань переконує Указ Президента № 534/2016 від 1 грудня 2016 року “Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадськості у цій сфері”,

зокрема вимога “розширення сфери застосування української мови як одного з найважливіших чинників національної самобутності Українського народу, гарантії його національно-державної самобутності”.

Просимо дати конкретні відповіді на кожен з наведених пунктів Ухвали (не відписку): про можливість чи неможливість їхнього виконання.

Іван ЮЩУК,

від імені Центрального правління Всеукраїнського товариства “Прогресу” ім. Тараса Шевченка

26 січня 2017 року

Закінчення.
Початок у ч. 2, 3, 4 за 2017 р.

18

Того дня Тарас Дмитрович вийшов з дому бадьорим, відлітали геть більші і менші прикрощі, що кружеляли досі осами набридливими навколо нього, натомість душу гріла добра вісточка: нарешті на виході головна книга його життя “Армія без держави”. Майже три десятиліття він виношував і писав її, пишучи інколи немов за кумедною сентенцією Оскара Уайльда. Це ж зовсім про мене, подумки всміхався Боровець, коли читав цього дотепника: до обіду я працював тяжко і поставив у власному рукописі одну кому, а по обіді трудився ще тяжче, знявши ту кому, яку ставив перед обідом.

Тарас Дмитрович, як завжди, простував швидко, роблячи чималі кроки своїми цибатими ногами, мов землемір на полі, що замість крокви взявся міряти землю кроками, він ішов за звичкою прудко, як раптом мусив спинитися. Враз перед очима в нього все попливло, будинки хитнулися чомусь, мов не на тверді земній стояли, а на воді, і хиталися в міру того, як набігала хвиля; автомашини ж, які пролітали мимо, були неприродно видовжені й розмиті, наче на фото невинного аматора, коли витримку він виставив завелику.

Іван Корсак На розстаннях долі (уривки з роману)

Поліцейська машина спинилася коло чоловіка, який лежав у дивній незграбній позі, мовби він, уже не зважаючи йти, ще повзком надумав карабкатися; поліцейські викликали медичну поміч і Боровця доставили у шпиталь.

— Кажуть, що звичний наш світ — білий світ, — подумалося було Тарасу Дмитровичу, як розплющив повіки і озирком, одними очима окинув білосніжні стелю і стіни, не будучи певним, на якому він світі. — Цей, видається, ще навіть біліший”.

— Ви у шпиталі, — нахилилася над ним миловидна жінка в халаті. — Чи є в вас хто з рідні або близьких, хто міг би вас забрати й доглянути?

Боровець смикнувся було встати, принаймні на бік повернутися, але тіло було немов не його і не збиралося слухатися. Він зрозумів, що настав параліч.

— Нема нікого, — видувив ці два слова врешті з себе, таких важких, свинцевих чи олов’яних, сповнених болі, видувив якось через силу, тамуючи жах, що набіг мимоволі разом з уясненням смислу цих слів.

Про все те медичному начальству доповілі і воно лиш плечима стенуло:

— У будинок для старців.

І тепер ти, Тарасе, набігала думка, тут, у єврейському притулку для німців та калік, — помилково хтось записав тебе “Боровець”, тож і перехрестили в єврея, по тому як по війні вісім місяців все засудили хотіли за паскудами вигадані єврейські і польські погроми. А може, то доля на компенсацію раптом розщедрилася, що боронив євреїв? Ниньки, Тарасе, що ногами своїми сходив стільки простору незмірного поліських лісів і боліт, а ще й усеньку Євро-

пу з’їздив разом з Канадою та З’єднаними Державами Америки, тепер міряй досхочу на інвалідному візку що кімнатку з коридором та шматочок подвір’я.

Перед Тарасом Дмитровичем, що звик завше поміж велелюддя бути, велелюддя доброго й злого, милосердного і безсердечного, приязного і відразливого, але все ж велелюддя, тепер же перед ним виросла стіна самотності: невидима, яку не відчуту на дотик, вона твердіша мурованої, скриплена цементами найміцнішими.

Щоправда, з рідні мав сестрину доньку, яка в Канаді мешкала, але з тої Канади не наїздитися сюди, у Нью-Йорк. Ще заходила інколи Ольга Смородська, дружина начальника штабу Бульби, що теж у “Поліській Січі” воювала, принагідно хтось із побратимів колишніх хіба загляне.

Зате, відгороджений від світу всенького тими стінами невидимими, кріпшими за будь-яку бронь, він міг набалакатися хіба сам із собою, з найнадійнішими і найчеснішими приятелями — своїми думками.

Хто ти: переможем чи пройшов життя чи переможеним? І чим, якими словами перемогу означити? Що в житті ти зробив не так, за який гріх маєш насамперед висповідатися, як лаштуватимешся у головну дорогу свою? Ти воював, під чужими кулями лягали твої січовики, але й вони ворога копалими клали; на війні не буває святих, на війні є солдати. Але смерть Григорія, хоч ненароком вчинену, він не міг простити собі ні через роки, ані через десятиліття.

З життя великого, що просочувалося з поміччю газет крізь ці стіни, він знав дещо про Шандрука, про Балінського і Богатирчука, знайомих і незнайомих, про яких інші

оповідали. Он Балінського, що лиш наукою вперто займався, а пальчик об пальчик не вдарив, щоб землю свою від біди московитської врешті звільнити, землю, яка народила його і вивчила, того Балінського тепер не тільки континент африканський, а весь світ пошановує... Богатирчук, що з Січових Стрільців починав, мудрував-мудрував, не вірячи у люд своєї землі, аж поки у Власова не опинився; нівроку тепер поживає, читав Тарас Дмитрович у газетак, тепер він видатний учений, нагороджений медалями гоноровими, небідний до того ж — фотознімок на очі трапився, де відпочиває господін Богатирчук на власному острові.

А що ти, Тарасе, досяг, де маєтності твої, де острів приватний?.. Ти все задля справи віддав, кар’єри твої не твоїми за Польщі стали, сперш у кутузку запакували, а тоді ще й жити на своїй землі заборонили; гнів ти роками у болотах, п’явок годуючи та ненаситну мошку, чигала куля тебе в перший-ліпший момент, як не від німця, то від поляка чи більшовика... То може якось життя переглянеш, якщо вже переписати зась, перелицюєш його як поношену, стару і вицвілу одяжину? Де ж ти схибив — питає внутрішній голос, якого не змусиш замовкнути.

А ніде — відказував голос інший. То нічого, що не нажив островів приватних, замість них інвалідний візок, та й той не твій. Казав тобі знайомий немолодий чоловік, що п’ятох синів вигодував і всі п’ятеро у “Поліську Січ” пішли:

— Годі від діток подяки чекати. Гріх.

І музика славетний казав, що оберемок талантів викохав:

— Не чекайте від учнів дяки. Хай ростуть собі, як гінке дерево у діброві.

Ти ніколи, Тарасе, не бив себе в груди, що любиш землю свою, але все робив задля неї. Найдорожче втратив навіть своє, зірку свою незгасну Аню: гірко, що впала вона від рук тих, кого звати належало побратимами.

А може, то є любов’ю істинною, коли не жебраєш у долі за неї плати, срібла-злата чи удачі якої, палаців чи островів, крісла державного високого чи еполетів розкішних, бодай окрайя маленького і зачерствілого від омріяного особистого щастя, може, то є?..

Замість післямови

Микола КУЧЕРЕПА,
професор Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Своє місце в історичній романістиці посіли твори Івана Корсака. Роман “Борозна у чужому полі” — то книга про славетну родину Тимошенків, де старший брат Степан вважається батьком американської прикладної механіки, найменший Володимир був членом уряду Рузвельта, а середульший Сергій — член Центральної Ради, міністр УНР, а ще славетний архітектор, що блискуче поєднав давню архітектуру з українським модерном. Роман “Вибух у пустелі” оповідає про Георгія Кістяківського, співавтора атомної бомби і ще низки наукових робіт, а книга “Запізніле кохання Миклухо-Маклая” подає чимало незнаного з життя зовсім не “видаючогося русского путешественника”, а відважного і так само стражденного науковця з кріпкими українськими коренями. Ці три книги крайова організація “Просвіти” і об’єднання Національної спілки письменників України рекомендували свого часу до участі на здобуття Шевченківської премії.

Вартує відзначити, що серед наших славетних земляків, долею розкиданих близькими і далекими світами, є постаті, чий портрет не змалювати лише одною якоюсь фарбою. До них належить і Степан Тимошенко. На щастя, автору роману “Борозна у чужому полі” вдалося уникнути такого спрощеного малюнка. І. Корсак не затушовує десь малоросійства, десь космополітизму вченого. Бо ж “Воспоминання”, спогади Степана Прокоповича, видавалися російською мовою, їх готували російські редактори.

Водночас вельми красномовні міркування Степана Тимошенка, коли брат Сергій запросив його на чергове засідання Центральної Ради. Степан Прокопович зі скепсисом вислуховує слова Винниченка, що відповідь на провокативний ультиматум ро-

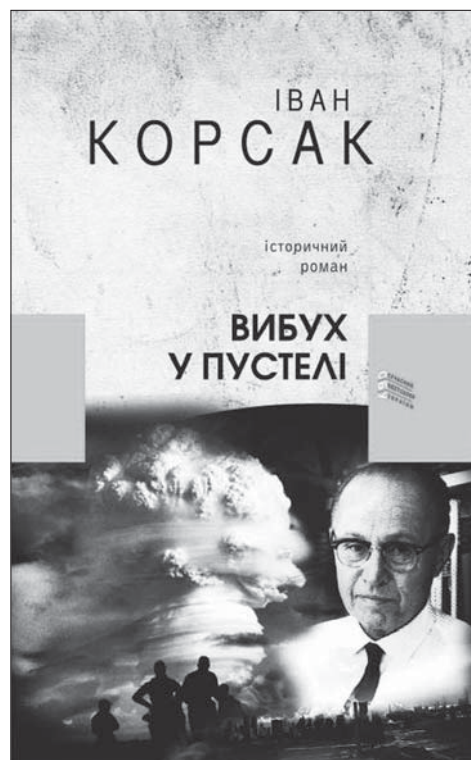
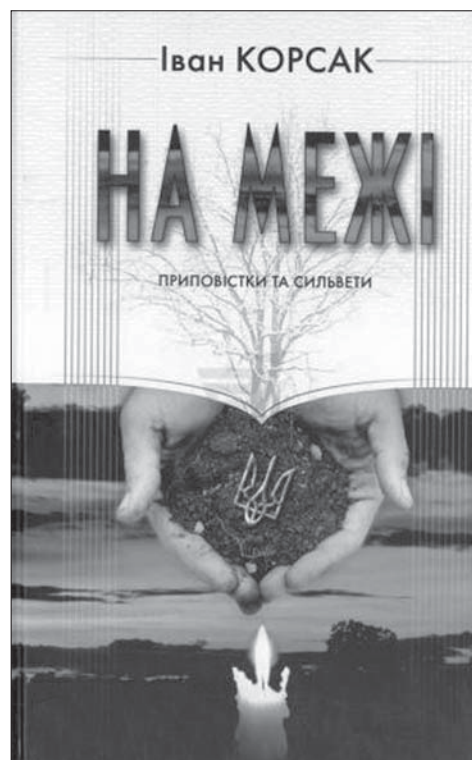
Коли головний герой — інтелект

Зовсім не забганки наших читачів або уподобання письменників нині вивели історичний роман на передній край уваги. Очевидячки, винуватець подібного — його величність Час. І наша сучасна література в цьому жанрі має достойні нароби.

сіських більшовиків належить дати дещо “лівішою”; Тимошенко був переконаний, що їм “не полівиння треба, вони зуб заточили на всю Україну”. Або як разом з Володимиром Вернадським як фундатори Української академії наук марно оббивали пороги денікінських кабінетів, рятуючи академію, та спали в дорозі на підлозі вагонів, коли

поряд із шиком їхали бариги, що заробляли на солдатській крові. Ні, навіть лукаве редакторське перо не здатне було витравити з душі Тимошенка чуття своєї землі.

Окремо потребується відзначити чималеньку дослідницьку роботу і пошук при підготовці романів Іваном Корсаком. Певне, немало англомовних матеріалів дове-

лося “перелопатити”, перш ніж сісти за рукопис книги про Георгія Кістяківського “Вибух у пустелі”, книгу, визнану торік як “Краща книга України” в номінації проза. Ареал пошуків був не меншим при підготовці роману “Запізніле кохання Миклухо-Маклая”. Тож автор висловлює щирі вдячність Сіднейському університетові, який люб’язно надав фотокопії щоденника Маргарити Робертсон де Миклухо-Маклай, досі ніде в світі не друковані, дякує німецькій фірмі Antiquariat Steffen Völkel, Британському музеєві, Ліннеєвському товариству в Лондоні, Національному музеєві природничої історії в Чилі, Інституту етнології і антропології Російської академії наук, Національному науково-дослідному інституту у Порт-Морсбі Папуа Нової Гвінеї...

У “Борозні у чужому полі” особливий інтерес становлять спроби Сергія Тимошенка налагодити на американському континенті видання українського сатиричного журналу і в зв’язку з цим невідоме раніше листування Тимошенка з Євгеном Маланюком, Маланюка з сином Сергія Прокоповича Олександром. Ніколи не друкувався в Україні великий оглядовий матеріал про українську архітектуру Олександра Тимошенка. І вже зовсім можна дивуватися, що автору вдалося скористатися навіть заувагами до публікації Олександра Сергієвича, не друкованими навіть на американському континенті. В Євгена Маланюка не було можливості приєднатися до видання журналу, та й ставився він до цієї справи вельми стримано, передбачаючи неалі труднощі. Але при всьому тому як не захоплюватися відданістю українській справі Сергія Прокоповича, обтяженого літами та стражданнями в таборах Тодта.

На думки він тепер був багатий, от тільки бажань уже не було. Хоча... Лишилося в нього останнє бажання: бодай на хвилику потримати в руках видану, що фарбою пахла б, книжку “Армія без держави”...

— До вас прийшли, — ступила в кімнату служниця. І на подивований погляд Боровця додала: — Не назвався.

Сивого худого чоловіка, що постав на порозі, Тарас Дмитрович, хоч як силувався, не впізнав. От тільки очі щось нагадували йому, сірі з прозеленню дивилися з глибини десятиліть — і неймовірний здогад, хисткий і непевний, голкою штрикнув.

— Не впізнали, друже отамане, — голос був той же, пам’ятний добре, і збігався він з тим непевним здогадом. — Григорій я...

— З того світу?! — Боровець хотів вигукнути, та лише застогнав і смикнувся встати, нараз забувши про своє каліцтво.

— Я все життя хотів з вами зустрітись, — гість зробив кілька кроків і, схилившись, обняв Боровця у візку. — Я мав перепросити вас за обман.

— Як? Який? — швидше згикнув, ніж вимовив, Боровець.

— Ви відправляли мене як представника Української Національної Гвардії на Полісся, в район Прип’яті. Але наші десантники щоразу ледве приземлялися з парашутами, як втрапляли в совітські лапи. Я зрозумів, що зрадник між нас, от і затіяв містифікацію з власними похоронами.

— І хто ж він... між нас? — дивом верталися давні тривоги, і Тарас Дмитрович поспіхом, навіть панічно, шукав у пам’яті тих, хто здатен на те, шукав, мов у комірчині, куди давно вже заходив і не сразу міг пригадати, де і коли що клав.

— Не силуйте пам’ять, — покивав головою Григорій. — Кріт був насправді не наш.

Тепер Боровець тільки мовчки дивився на гостя, хоч від новини, ще не всієї вимовленої, у скронях дзвіночки тоненькі взялися подзвонювати.

— Кротом був англієць Кім Філбі, що координував британську і штатівську розвідку. А насправді давно совітами завербований. І щоразу, як закидали наших хлоп-

ців на терени УПА, то чекісти знали все швидше, аніж вони долетять до кордону. Це виплило згодом, тоді ж мав лише підозру на інших, але ваше завдання Григорій Лелека мав виконати. А як — то вже на власний розсуд.

Давно шибки у вікні потемніли, а вони все ще згадували: Боровець про свої звивисті шляхи говорив, а Григорій оповідав, як кордон без літаків подолав, як зійшовся з підпіллям і через рік засипався, як з тюрем і таборів утікав, але лиш за третім разом пощастило...

Кілька днів Тарас Дмитрович не міг відійти від розмови з Григорієм, він вернувся знов на своє Полісся, де так розгуляється п’янко весною зірви-голова черемха, дикі гуси, ключем повертаючись, гортанно вітають свій край, тож діток належить виводити тут і ставити на крило, де аж очі приплющили від солодко-кислї втіхи брусниці і наповал сп’янієш, як зацвітуть восени вереси... Він не здатен був відірватись від того видава, аж доки...

На той час був Боровець сам у кімнаті, але мав чомусь відчуття, що то лише видається, хтось є тут іще, він прийшов, певне, з вулиці шойно, бо на Боровця легкою прохолодою раптом війнуло; потім беззвучно відчинилися двері і на порозі постала вона, Анна Боровець, Анна Опоченська, така ж, як назавше лишилася в пам’яті, з веселою і добродушною усмішкою на устах.

— Я довго так ішла, даруй вже мені...

— Слава Богу, нарешті, — швидше видихнув Боровець, аніж вимовив, бо дух йому перехопило нараз.

Вона злегка, немов дитину, по голові його гладила:

— Тепер ми вже будем разом.

Він знову став молодим і зараз хвацько, мов підружнинений, схопився з візка інвалідного, і вони, взявшись за руки, пішли сперш довгим коридором притулку, повз подивовані очі, що визирали з-за кожних дверей, з утіхою визирали на пару щасливу, вони туди зараз йшли, де дикі гуси гнізда малечі пухнастїй досі налаштували і де ще не відцвіла черемха-розбійниця.

Книга “Армія без держави” вийшла по тому через неповних два місяці.

нейської культур, Георгій Кістяківський є продовжувачем українських наукових традицій батька і діда, професорів університету Святого Володимира, і водночас уже набутих традицій американських, як і Степан Тимошенко. Сергій Тимошенко, міністр УНР і посол та сенатор польського сейму, діяльний, їжакуватий парламентар, природно вписується і в українську, і в польську історіографію. А ще за його проектами виросло понад чотириста будов, переважно церков, у Грузії, Україні, Росії, Польщі, Чехії, Словачії, Канаді, США, Парагваї... Не встиг, не завершив проект храму тільки для аргентинської громади.

Коли у Варшаві торік улітку йшла дискусія автора роману про В. Липинського “Dzieci Jafeta” Івана Корсака і відомих істориків Томаша Стрієка (Інститут національної пам’яті, Польща) та професора Романа Висоцького (Університет Марії Кюрі-Скłodовської у Любліні), то з уст доктора Стрієка пролунало:

— У Польщі досі нема жодного опрацювання про Липинського. Ми втратили для Польщі цю постать, а тим самим зробили крок назад у наших відносинах.

Твердження Томаша Стрієка видрукувала варшавська газета “Наше слово”.

Важко заперечити професорові: його вислів тільки ще раз наголосив на суспільній потребі згаданої тематики.

Є ще одна особливість книг Івана Корсака, яку підмітив і дуже точно висловив Ігор Гирич у післямові до роману “Немиричів ключ”: “Авторові вдалося показати небуденність постаті Юрія Немирича в українській історії, виопуклити думку, що перемогти за письмовим столом не менш почесно, а може, й більш важливо, ніж у герці з шаблею в руках”.

То вельми істотний штрих до романів Івана Корсака про українських інтелектуалів і героїв.

«Я житом возвеличу звід строфи...»

(кілька штрихів до творчого портрета)

Петро СОРОКА

*Як в літака, є в мене чорна скринька,
У ній — усе, від “гей!” до “ой!” і “ох!”
Її колись — сторінка по сторінці —
Хтось прочита.
Хотілося, щоб Бог.
М. Пасічник*

Михайло Пасічник працює у літературі не одне десятиліття, і його творчість не проходить поза увагою широкого читацького загалу та професійних літераторів, у його активі десятки виданих книг, про нього писали знані критики і письменники: М. Суховещкий, проф. П. Білоус, М. Мачківський, М. Слабошпицький. “М. Пасічник не належить до авторів, що товчуться на ярмарку амбіцій. Для нинішніх законодавців моди він надто традиційний, якщо не патріархальний”, — наголошує зокрема В. Базилевський. І це справді так. Поет вийшов із Шевченківського поля, в його творчості відчувається вплив В. Симоненка і А. Малишка, В. Підпалого і М. Сомы, він належить до того коша сучасних поетів, які сповідують класичну строгість і ясний контур (“У класиці не може бути дрібниці, Усе у ній береться на приціл”, — зазначає він). В іменах це відбито так: С. Бабій, Любов Пшенична, Й. Строцюк, Любов Проць, Тетяна Яковенко, С. Бурлаков... Ряд високий і достойний.

М. Пасічник пише про те, що любить, знає і за що вболіває понад усе. Сільська тематика — домінуюча в його творчості й оповита глибочюю тугою за тим, що минуло і не вернеться (“Солом’яне село згоріло в часі, сплило в минуле глиняне село”), світом дитинства, незайманої краси і важкого, але такого щемкого з віддалі часу щастя.

Мало хто так оспівав рідну хату, містерію толоки, смачну цілушку житняка, розбиті польові пугівці, половючі пшениці під погідними небесами, сільський побут без ідилії, але в серпанку чарівної яси, як М. Пасічник. “Я зі стріхи рідної росту”, — задекларував він в одному вірші, й усе написане перевіряє зірким поглядом своїх земляків — тих, що відійшли, і тих, що доживають віку в патріархальній глибині, перебуваючи в нерозривній єдності з природою. Відчувається, йому байдуже, як сприймуть його вірші авторитетні критики і мовні пуристи, головне — не розчарувати земляків, братів і сестер по духу і крові, друзів і колишніх сусідів, усіх отих тіток Сонь, дядьків Василів, Никифірків і Михайлів, дідів і бабусь, “схилених на осінь”, щоб, борони Боже, не видатися смішним, чужим і далеким в їхні очі. Бо ж разом

*Ліпити стіни з глини ми любили,
А глина та людей із нас ліпила,
Переливала дивну в язикість в нас...*

Поет може дозволити собі дієслівні рими, збиті й усталені епітети, він не надто вимисливий у формі, але охоче і не без успіху апробує оду і ліричну мініатюру, баладу і шкідли до портретів, сюжетні розлогі вірші, що нагадують оповідання чи новели, а то й невеликі поеми, оригінальні “квадрацикли”, уривки думок, молитви-медитації, штрихи до біографії. Поет свідомий того, що найбільш новаторським можна бути в межах класичного вірша, бо головне глибина думки і сила почуттів, золотий запас душі.

У віршах М. Пасічника багато суму, роздумів про смерть, навіть цвинтарних мотивів, але немає у нього безпросвітної темної барви, нема безнадії і безвиході, а є незмінна духовна просвітленість, що йде від глибокої віри у безсмертну душу і вічне життя. Принаймні так я це відчуваю.

З двох половин у людини

Доля, життя і роки.

Друга моя половина —

То є гора навпаки.

А ще поет любить малювати свій автопортрет і часто доповнює його новими штрихами:

*Народивсь під знаком Марса —
Знаком воєн і вогню.*

*Сам горю собою часом,
Сам від себе боронюсь.*

Все роблю занадто швидко:

Миттю — звідти, вмиль — туди,

Тут — за свата, там — за свідка,

Зліва — злива, справа — дим....

Ці проблеми затерзають,

А можливо, і уб’ють!

Та спинюсь — і ніби зайвим

Я у цій житті стаю...

Між ліричним героєм його збірки “У вілх цих кров моєї групи” (скажу одверто, що небажаний збіг приголосних у цій назві неприємно подразнює) і автором я не знаходжу ні демаркаційної лінії, ні розриву, ні навіть зазору. Все, хоч би про що він писав, — це його власна душевна сповідь, все іде з глибини його серця. Тому часто поет називає своє ім’я і вголос розмовляє з собою, або ж фіксує такі цікаві діалоги:

...Вже й малеча з мого роду

Озирається на мене:

— Хто цей дід сивобородий?

— Міша Пасічник, письменник.

Все про мене всі узнають,

Та колись питають в тиші:

— Хто помер? Кого ховають?

— Мішу Пасічника, Мішу...

Тому поет і залишається молодим душею і тілом, що не забронзовів у своєму письменстві, не підноситься над іншими, не прикривається дutoю солідністю, не послуговується перед земляками отим поважним “Михайло Павлович”, а залишається “Мішою”, тобто несе в собі нерозхлюпані дива дитинства, мудрої простоти і граничної доступності, справжньої, а не показної рівності з усіма.

Ще одна чільна тема в його книзі — пейзажні вірші, в яких найчастіше оспівує ліс. Тут багато цікавих знахідок і на рівні виражальних засобів, і ритміки.

Березневий ліс, березневий свист,

Березневий бриз, березнева слизь.

Березнева вись, крони розплелись,

Ручай в гаї радо розплились...

Мелодійність — одна з приметних ознак пасічницького стилю, тож чимало його текстів так і просяться на музику.

Не можна обминути й патріотичні мотиви у його творчості, вони наявні в кожній його збірці, ба навіть кожній газетній чи журнальній публікації, а видана книжка громадянської лірики має промовисту назву “То — біла гарячка Росії”, де зібрані вірші-памфлети, вірші-інвективи, вірші-присуди і звинувачення, підкріплені незаперечними фактами.

Відчувається, що Михайло Пасічник у житті багато звів і пережив, багато шукав і пройшов складний шлях духовного становлення, але ця непроста дорога пошуків привела його туди, куди він одчайдушно прагнув — до життя з високим сенсом і смыслом. Усе це є у його віршах і так намагає під час уважного, неупередженого і вдумливого прочитання. І нас, читачів, він закликає не зупинятися на півдорозі, шукати, думати, боротися, докладати зусиль, щоб не загубитись у вічності...

Петриківський Ліс

Валерій ШВЕЦЬ

Щоб зрозуміти слова Трампа, порівняймо річні внутрішні валові продукти (ВВП), тобто кількість матеріальних благ, створених за рік, у Сполучених Штатах і, наприклад, у Китаї. ВВП США 2016 року склав 17 трильйонів 419 мільярдів доларів (22,37 % світового ВВП), а у Китаї лише 10 трильйонів 355 мільярдів доларів (13 % світового ВВП). Здається, що в Америки немає підстав для великого неспокою. Але подивимось на структуру ВВП у США 2016 року: промисловість 15 % ВВП, сільське господарство — 1 % ВВП. У Китаї доля промисловості у ВВП приблизно втричі більша, а в сільському господарстві вдів'ятеро більша за відповідні показники в США. Тобто вже сьогодні вартість виробленої промислової продукції Китаю більше як у півтора рази, а сільськогосподарської продукції більше як у п'ятеро перевищують відповідні показники для США. Але перевага США порівняно з Китаєм у загальному обсязі ВВП також ілюзорна.

Розглянемо приклад. Вартість проїзду в Київському метро — 4 гривні, в Московському метро 55 рублів, в Лондонському метро на максимальну відстань — 6 фунтів. Обмінявши рублі на гривні, ми отримаємо 22 гривні, що рівноцінно чотирьом з половиною поїздам на метро в Києві. Обмінявши фунти на гривні, ми отримаємо 200 гривень, або 50 поїздок на метро в Києві. Отже, одна і та сама послуга або товар коштує по-різному в різних країнах. Тому за загальними величинами ВВП ще не видно конкретного обсягу послуг або товарів, які цим чином відповідають. Об'єктивнішим показником економічної діяльності країни є не ВВП, а ВВП (ПКЗ) — це ВВП, перерахований за паритетом купівельної здатності різних валют щодо долара. Починаючи з 2014 року, ВВП (ПКЗ) Китаю почав перевищувати ВВП (ПКЗ) Сполучених Штатів. За даними МВФ 2014 року ВВП (ПКЗ) Китаю склав 18 трильйонів 228 мільярдів доларів, а США лише 17 трильйонів 393 мільярдів доларів, 2015 року — 19 трильйонів 696 мільярдів і 18 трильйонів 37 мільярдів відповідно. Якщо перерахувати ці показники у фізичний обсяг промислової і сільськогосподарської продукції, то розрив між Китаєм і США збільшиться ще більше на користь Китаю. Так, президент Трамп має рацію: Сполучені Штати сьо-

Чому Дональд Трамп?

“Разом ми знову зробимо Америку величною” — сказав у своїй інавгураційній промові 45 президент Сполучених Штатів Америки Дональд Трамп. Це сильні і правильні для Америки слова, це слова надії для людей усього світу, що пов'язують зі світовим лідерством цієї держави свої сподівання на краще життя і справедливіший світ. Перемога Сполучених Штатів у холодній війні і саме існування цієї економічної і політичної надпруги зробили можливим існування незалежної Української держави ось уже протягом чверті століття. Ми, як ніхто інший у світі, зацікавлені, щоб і надалі Америка нікому не поступилася своїм лідерством. Тим паче, що альтернативних варіантів зовсім небагато: Китай — другий за військовими витратами після Сполучених Штатів, який навіть за дуже великого бажання не можна назвати демократичною державою, та Московія — третя за військовими витратами країна, що була пострахом всього цивілізованого світу протягом ХХ сторіччя і залишається таким і надалі. Але чому Дональд Трамп відніс можливу велич Америки до майбутнього? Хіба тепер Америка вже не є величною державою? Більшість пересічних людей абсолютно переконана, що Америка не тільки була, але і сьогодні є такою.

годні вже не є промисловим лідером світу.

Знову слово Дональду Трампу: *“Американці бажать якісних шкіл для своїх дітей, безпечних районів для своїх родин і пристойної роботи для себе. Але для надто великої кількості наших громадян реальність зовсім не така. В наших містах матері і діти живуть у злиднях, розкидані по країні заводи нагадують надгробки на цвинтарях, а система освіти, хоча і переповнена грошима, не дає нашої молоді належних знань. Злочинність, банди, наркотики зіпсували багато життів і вкрали у нашої країни великий нереалізований потенціал”*. (Нібито це і про Україну сказано). І ще: *“Одна за одною зачинялись фабрики і пливли за океан. І ніхто навіть не думав про мільйони американських робітників, їх просто забули. Наш середній клас розорили, відібравши його багатства і роздавши їх всьому світу”*. (І це майже про Україну, правда наші заводи і фабрики різали на брухт.)

Вам ця картина нічого не нагадує? Мені нагадує. Велику депресію початку тридцятих років. На мій погляд справжньою причиною тої депресії була фантастично швидка модернізація (індустріалізація) економіки Радянського Союзу. Тоді американські заводи також знімали з підмурків і вивозили до Радянського Союзу, тоді також американський середній клас скоротився до мінімуму і багато фахових робітників, інженерів, представників творчої інтелігенції стояли в черзі за безкоштовною юшкою. Хто це зробив? Той, хто мав владу в Америці, не формальну владу, пов'язану з виборними державними посадами, і не фабриканти, для яких ця депресія мала катастрофічні наслідки, а ті, хто отримав владу разом з грошима. Чи назвав цих людей Дональд Трамп? Назвав, але досить невиразно: *“Надто довго невелика кучка людей у столиці насолоджувалась лаврами влади, а народ за це платив”*. Навіть в Америці складно називати речі своїми іменами.

Для чого була сплачена така ціна? Для того, на мою думку, щоб створити на Сході Європи озброєний до зубів осередок агресії, спрямований проти Західної Європи. І створили. На момент початку Другої світової війни кількість сучасного озброєння у Радянського Союзу в рази перевищувала кількість озброєння решти світу. Чому ж перебіг війни був таким трагічним для Радянського Союзу? Лідери країни, що мали лише початкову освіту, інакше воювати не вміли. Слова партійного гімну: “Кто был никем — тот станет всем” не були просто словами.

Тоді цивілізований світ дорого заплатив за модернізацію Радянського Союзу. Сили, що модернізували і озброїли Радянський Союз перед Другою

Але це нібито зростання мало приховати від громадськості той простий факт, що реальне виробництво у США і деяких європейських країнах всі ці роки швидко скорочувалось. Американські і європейські заводи масово перекочували в Китай. На підтвердження знову слова Дональда Трампа: *“Десятиліттями ми збагачували іноземну промисловість на шкоду американській. Ми витрачали трильйони доларів за океаном, поки американська інфраструктура занепадала. Ми робили інших багатими, тоді наше власне багатство, сила і впевненість випаровувались”*.

Чому це було зроблено? Один з варіантів відповіді — для стримування Радянського Союзу, який після Другої світової війни не збавив своєї агре-

світковою війною, років через тридцять після неї вдруге здійснили ту саму акцію, але вже щодо Китаю. Модернізація Китаю в принципі не змогла б відбутися без максимального сприяння хазяїв світових грошей, без експорту в Китай цих грошей і сучасних західних технологій. Цього разу індустріалізація Китаю нібито не мала таких катастрофічних наслідків для Західного світу. Просто ту лихоманку, що стрясала Європу і США на початку тридцятих років, розтягнули на півстоліття. ВВП США й інших провідних держав Заходу весь цей час нібито зростав. Але як тільки почалася модернізація Китаю у сімдесяті роки минулого сторіччя, це зростання стало символічним у межах 1—2 %. І чи було воно взагалі реальним?

сивності, перенісши її на весь світ. Спочатку була модернізована Японія, думаю, з цієї ж метою. Але вперте небажання Японії ставати військовою потугою Азії, мабуть, змусило розглянути інші варіанти. Китаю, здається, роль військової потуги вже не тільки Азії, а й цілого світу, подобається і він швидко нарощує свій військовий потенціал. Причому темпи зростання військових витрат навіть за офіційними даними значно перевищують темпи зростання ВВП. Китайська армія тепер найчисельніша в світі і добре оснащена. Формально військові витрати Китаю в кілька разів менші за військові витрати Сполучених Штатів, хоча і значно перевищують російські, але коли це яка-небудь комуністична країна світу по-

відомляла про свої реальні військові витрати? Краще було б сказати, що ми не знаємо військових витрат Китаю. Якщо ВВП Китаю десь у п'ятеро перевищує ВВП Московії, армія вдвічі, мобілізаційний потенціал вдсятеро, то про який баланс сили між Китаєм і Московією може йтися? До того ж області Московії, прилеглі до території Китаю, переважно економічно депресивні. Як і чим їх захищати? Хоч би як цього хотіла уникнути Московія, але остаточно її доля вирішуватиметься саме на Сході і навряд чи на її користь.

Чи сучасна Московія є загрозою для Сполучених Штатів? Безумовно, є, і не тільки для них, а й для будь-якої країни світу, що становить для Московії хоча б який-небудь інтерес або складає конкуренцію. Але чи Московія є найбільшим у світі викликом для Сполучених Штатів? Про це не прийнято говорити, але найбільшим викликом для США, безумовно, є Китай. Саме він може позбавити Америку ролі світового лідера, забравши у неї друкарський верстат для світових грошей і залишивши її наодинці із залишками колись колосального власного матеріального виробництва.

У зв'язку з цим зрозуміле бажання Дональда Трампа домовитись із Московією. Правда, не тільки американський президент, а й більшість провідних західних політичних діячів не розуміють, що домовитись з Московією неможливо. Це країна, де слово традиційно нічого не варте ні на рівні державних діячів, ні на рівні пересічних громадян. Якщо до розпаду Радянського Союзу Сполучені Штати намагались його стримати за допомогою Китаю, то тепер є сенс спробувати стримати Китай за допомогою Московії. Оскільки ліки (Китай) виявились небезпечнішими за хворобу (Московію), то доцільно їх поміняти місцями. Тому США однозначно не зацікавлені у подальшому демонтажі Московії на етнічно однорідні нові незалежні держави. Крім того, надто багато матеріальних і політичних ресурсів вони інвестували в цю країну протягом ХХ сторіччя, щоб легко погодитись на її політичне банкрутство. Я б ще додав, що, на мою думку, сьогодні саме Сполучені Штати є головним гарантом територіальної цілісності й державної незалежності Московії. Налагодження стосунків з Кремлем — не відкриття Дональда Трампа. Попередня адміністрація Білого дому виступала не проти Московії, або за її демонтаж, а проти конкретного лідера цієї країни і її правлячої еліти, в основі якої спецслужби і силові структури. Саме така структура влади була характерна для Орди, з якої вишла Московія. Тепер, вважаю, Московія просто повернулася до свого природного стану.

Чи вплине позиція США на долю Московії? А чи вплинула позиція США 1991 року на долю України? Адже 41-й президент Сполучених Штатів Джордж Герберт Вокер Буш у своєму виступі перед українським парламентом 1991 року закликав українську правлячу еліту і український народ не йти на розрив з Московією, не проголошувати незалежність України. Але ми відчували свою силу і не послухали поради. Україна стала незалежною, і тепер саме Сполучені Штати надають Україні найбільшу економічну, політичну і військову підтримку на цьому шляху. Правда, після закінчення Першої світової війни, коли країни Антанти на чолі зі США вирішували долю післявоєнної Європи, точніше, на чолі з американським президентом Вудро Вільсоном, і створили низку нових незалежних держав за принципом: один народ — одна держава, незалежній Українській державі не знайшлося місця на політичній мапі Європи. Думаю, що не знайшлося би місця і для незалежної Польської держави, але поляки зуміли відстояти себе у війні з Московією, а українці — ні. Власна сила є вирішальним аргументом у всіх політичних колізіях, решта ж відіграє лише допоміжну роль. Україна і Польща були економічно і культурно найрозвиненішими частинами Російської імперії. Перша світова війна знищила Німецьку, Австро-Угорську і Османську імперії. Легко було поставити крапку і в існуванні Російської імперії. Для цього достатньо було утворити такі незалежні держави, як Україна, Білорусь, надати незалежність народам Кавказу і Середньої Азії. І ми б назавжди забули про імперію, яка з приходом в ній до влади більшовиків перетворилася на імперію світового зла, за висловом американського президента Рональда Рейгана, в прокляття людства — це вже мої слова. Саме для того, щоб зберегти економічну потугу цієї імперії, їй зберегли її економічне серце — Україну. Так я думаю. А щоб зрозуміти таке ставлення до збільшовиченої Російської імперії, наведу таку цитату непересічного представника ділових кіл Америки і цілком типового у своїх поглядах на Московію. “Шановний пане президенте, я симпатизую радянській формі правління як найбільш підходящій для російського народу” — з листа президенту США Вудро Вільсону від 17 жовтня 1918 року, тобто напередодні післявоєнного облаштування Європи, від Вільяма Лоренса Саундерса, президента корпорації “Інгерсолл-Рендл”, директора корпорації “Американ Інтернейшен” і віце-голови правління Федерального резервного банку Нью-Йорка. Банку, без якого індустріалізація Радянського Союзу, на мою думку, була б неможливою.

Другою можливістю сприяти переродженню Радянського Союзу у нормальну державу була б неучасть Західно-

го світу в індустріалізації Радянського Союзу. Остання була б неможливою у тих нелюдських формах, у яких вона відбувалась, без сприяння фінансового капіталу Західного світу, без інформаційного прикриття Радянського Союзу західними засобами масової інформації (за винятком ЗМІ Німеччини). Зокрема саме західні засоби масової інформації приховували від світової громадськості правду про голодомор в Україні і масовий терор по всьому Радянському Союзу. Зауважу, що ці засоби не підконтрольні державі у жодній державі Західного світу. І тому не на державі слід покладати відповідальність за таку інформаційну політику.

Індустріалізація була не єдиним внеском у створення військової надпруги — Радянського Союзу. Широковідомий у світі американський науковець Ентоні Саттон у своїй книзі “Національне самогубство” наводить документ Державного департаменту США під номером 800.51 W89 USSR/247. Документ є звітом посла Джозефа Е. Девіса від 17 січня 1939 року про завершення робіт з підготовки таємної угоди. У США про існування таємного договору знали тільки чотири людини. Знайдений Саттоном документ ніколи не був спростований і навіть підданий сумніву. Але щоб не виникало навіть найменших сумнівів, Саттон надає читачу масу супутніх **договорів**, починаючи з документа Держдепартаменту США N 711.00111, — угоди, підписаної в березні 1939 року про участь США в будівництві радянських підводних човнів. Далі він наводить нескінченні списки **американських** стратегічних поставок у СРСР. Цей список передвоєнних **американських** стратегічних поставок можна порівняти тільки з нескінченним списком стратегічних поставок у ході війни. Напрошується припущення, що довоєнний Радянський Союз виплекали Сполучені Штати. Тому не варто сподіватись, що США сьогодні свідомо зрадять своє дітище. Але варто бути абсолютно впевненими, що вони ніколи не зрадять і свого головного союзника — об’єднану Європу. Якщо ми і далі прямуватимемо до Європи, при цьому зовсім не обов’язково належати до неї формально, то вони не зрадять і нас. Я думаю, що вони ніколи не дозволять просування кордонів так званого “руського міра” далі на Захід.

Третьою можливістю покінчити з кривавою більшовицькою імперією було б не заважати Німеччині зробити це самостійно у часи Другої світової війни. Цікаво, що ця війна формально почалася через небажання Франції і Англії погодитись з окупацією Німеччиною Польщі, а закінчилась передачею Польщі у мирний спосіб у зону впливу Радянського Союзу.

Четвертою можливістю прискорити розвал Радянського Союзу могло б бути ненадання

Сполученими Штатами продовольчої допомоги Радянському Союзу у вигляді продажу зерна за вкрай низькими цінами. Причому це відбувалось і тоді, коли йшла в’єтнамська війна, і Радянський Союз був головною діючою силою, що протистояла США у тій війні. Я пам’ятаю ті часи, коли в Радянському Союзі при випічці хліба до пшеничної муки почали додавати горох. Радянське сільське господарство на той час повністю збанкрутувало і годувати власний народ у Радянському Союзі вже було нічим. Так що стосовно Радянського Союзу з боку Сполучених Штатів ми стикаємось з системним підходом, що не пов’язаний з конкретною адміністрацією у Білому домі.

Дональд Трамп у своїй промові сказав: “**Ми нікому не бажано нав’язувати свій спосіб життя. Нехай краще наш приклад стане для всіх сяючим маяком. Ми засяємо провідною зіркою і нехай інші йдуть за нами**”. Досконалі слова правого лідера правої сили і у якому контрасті вони з діями іншого лідера сусідньої держави, який намагається просувати кордони “руського міра” за допомогою танків і установок залпового вогню і при цьому клянеться в любові до братнього народу. У Дональда Трампа не прозвучало жодного загравання з етнічними меншинами Америки. Замість цього прості й впевнені слова: “**Неважливо, який у нас колір шкіри, чорний чи білий, у наших жилах тече однакова червона кров патріотів. Ми усі маємо ті самі свободи і ми шануємо той самий великий прапор Америки. І коли народжуються діти, чи в Детройті, чи в Небрасі, вони дивляться на одні й ті самі зорі у небі, вони мріють про одне й те саме. І в них виростає життя одного й того всевишнього творця**”.

А наступні його слова могли б прозвучати і вустами нашого президента, як програма його дій, як дороговказ для України: “**Я буду боротись за Вас кожним своїм подихом, і я ніколи не підведу Вас. Америка (Україна) знову почне перемогати, причому так, як ніколи раніше. Ми повернемо робочі місця, повернемо наші кордони, повернемо наше багатство і наші мрії. Ми побудуємо нові дороги, шосе, мости, аеропорти, тунелі і залізничні шляхи через всю нашу прекрасну країну. Ми заново відбудуємо нашу країну руками американців (українців) і американською (українською) працею**”.

“20 січня 2017 року ввійде в історію як день, коли народ знову стане правителем нашої нації. Сьогодні ми передаємо владу від Вашингтона Вам — народу”.

Чи може такий президент зрадити Україну? Моя відповідь — ні, бо Московія не зупиниться на кордонах України: ні на східних, ні на західних. А це вже і буде Третя світова війна. Путін і Московія — це війна, що не оміне нікого.

Просвітянин за покликом душі

Закінчення. Початок на стор. 1

1998 року Степана Волковецького президент Леонід Кучма призначає послом України в Грузії, а 1999 року той же Кучма призначає мене послом України в Польщі. Я змалку знав польську мову, а мій друг Волковецький ретельно вивчав грузинську мову. Він розмовляв грузинською, про що мені розповідали мої друзі грузинські письменники, з якими я завше мав зв’язок. Я не дивувався, Волковецький від природи був наділений багатьма талантами; фізик, математик, педагог, громадський діяч, він став видатним філологом, вивчив не тільки грузинську, а й азербайджанську мову, бувши послом України в Тбілісі, а згодом у Баку. Звідки ця духовна сила бралася, цей розумовий подвиг людини? З українського непоказного, але справжнього патріотизму. Десятки послів України з різних держав приїжджали на наради амбасадорів до Києва. Їхні, як правило, російськомовні виступи слухали Кучма і Зленко, міністр закордонних справ України, слухали і мовчали. Не мовчав тільки Степан Волковецький. Він перебивав українських дипломатів: “Коли ж ви, нарешті, навчитеся розмовляти і мовою країни, де працюєте?!” Не один раз питався він, а я стоячи аплодував йому.

Я завжди любив і люблю те, пер слухати Волковецького. Стопчатів і Витвиця — села підкарпатські, моє гуцульське, а його бойківське, але є у вимові наших родичів щось неповторне, рідне, своє. Але в голосі Степана є щось таке переконуюче, важливе, мені недосяжне — філософський супокій.

Мені досі жаль, що як посол України у Варшаві я не зумів поїхати в гості до Волковецького в Тбілісі. А він запрошував мене. Мав же він чим похвалитися. Завдяки його старанням у Грузії почала діяти українська школа, почала працювати Координаційна Рада Українців, що видавала свою газету. Товарообіг між Україною та Грузією зріс у десятки разів. Музей Лесі Українки в Сурамі ожив, а в Кутаїсі були впорядковані місця, де перебувала наша велика пророкиця.

Коли Волковецький працював у ранзі посла України в Азербайджані, завдяки його діяльній допомозі відбулося розширення економічного співробітництва між “державою хліба і державою нафти”. Він організував спору-

дження пам’ятника Т. Шевченку в Баку, забезпечив виділення земельної ділянки для будівництва посольства України в Азербайджані, щоб усунути наявний диспаритет.

Степан Волковецький був і залишається одним із найвидатніших політиків України. Народний Комітет захисту України, головою якого він був на Франківщині за часів “президента” Януковича, діяв активно. Я радівся з ним, як діяти, що робити в ті тяжкі часи. А на початку Європейської Революції я звернувся до Волковецького з проською допомогою НКЗУ, підняти гасло “Геть від кремлівського ярма!”, вистояти в бою проти зрадника Януковича.

Разом із Дмитром Захаруком Волковецький тепер активно підтримує “Рух України до НАТО”. Завдяки йому нині в кожному селі на Франківщині діє “Просвіта”, спадкоємиця Товариства української мови ім. Т. Шевченка, яке він свого часу створював.

Степан Волковецький точно й глибоко аналізує не тільки умови, за яких відбулося проголошення Акту самостійної України 24 серпня 1991 р., а й причини того, чому Україна досі не стала українською, а гібридною спорудою. Він говорить, що після проголошення незалежності “багатом уявлялося, що держава розбудовуватиметься сама собою і всі працюватимуть на цю справу. При цьому у нас, у Народної Ради, не було можливості тоді замінити всю систему влади, зробити незалежність реальною у всіх її вимірах. Залишилася, по суті, окупаційна адміністрація УРСР. Проблема системи державної влади і кадрів, які її здійснюють, існує до сьогодні. Саме тому ми ще не стали господарями на своїй землі навіть після двох революцій 2004 і 2014 років, допустивши до влади злудийську, олігархічну верхівку, як правило, неукраїнської культури, яка використовує Україну як джерело свого збагачення”.

Степанові Волковецькому виповнилося сімдесят літ. Думаючи про нього, в пам’яті переживаючи разом із ним невелику за часом, але за значенням грандіозну добу виходу України з неволецького, підмосковного стану до свого державницького, європейського життя, складаю йому, моєму земляку і сподвижнику, вдячність за те, що гуртував і гуртує навколо себе мудрих, сміливих і працьовитих українців, для яких понад усе європейська, соборна, вільна Україна.

Дмитро ПАВЛИЧКО

Надія КИР'ЯН
Фото Георгія ЛУК'ЯНЧУКА

Палаючий повстанець

У Києві на Хрещатику, на будинку 27-А 26 січня відкрили меморіальну дошку Василю Макуху, який 5 листопада 1968 року спалив себе на знак протесту проти тоталітарного комуністичного режиму і агресії СРСР проти Чехословаччини.

Розпочав мітинг, присвячений цій події, його племінник Юрій Макух, який розповів про свого родича. Народився Василь Омелянович Макух 14 листопада 1927 року в с. Карів Сокальського району Львівської області у селянській родині. Під впливом батька та сусідів Миколи і Петра Дужих (Петро — відомий публіцист, редактор журналу ОУН “Ідея і чин”) 1944 року вступив до лав УПА, служив у військовій розвідці. 15.02.1946 року в бою був поранений і схоплений НКВС. Засуджений до 10 р. ув'язнення і 5 р. обмеження у правах. Карався в таборах Мордовії та Сибіру.

Колишнім повстанцям після звільнення було заборонено повертатися в Західну Україну. В. Макух поїхав до Дніпропетровська, де мешкала його знайома Лідія Запара, відбудував її хатину, одружився з нею. Працював на важких роботах, закінчив вечірню школу, вступив на педагогічний факультет університету, але незабаром його відрахували через судимість.

Василя вражало, що в козацькому краю з його дочки Олі та сина Володимира в дитсадку і в школі одноклітки насміхаються через їхню українську мову.

Його самоспалення було криком душі. Коли він, облившись бензином і підпаливши себе, палаючим смолоскипом біг Хрещатиком, налякані перехожі розбіглися. Обгоріле тіло міліціонер погасив своєю шинеллю. Та від опіків наступного дня Василь помер. За годину до смерті прийшов був до тяти. “Ви ж осиротили дітей”, — сказав лікар. Макух відповів: “Вони ще будуть пишатися батьком. А нині ми всі сироти. Нині Україна сирота...”

Рішення про виготовлення цієї меморіальної дошки, — повідомив ведучий, — ухвалили ще 2011 року, однак через бюрократичні та політичні перепони це здійснено лише зараз.

Урочисто відкрили дошку, яку виготовив молодий скульптор Василь Білей, син Василя Макуха Володимир та посол Чеської Республіки в Україні Радек Матула.

Після цього дошку освятили та всі разом помолилися. “Цей останній його вчинок був криком болю за свій народ, — сказав священник. — Цей крик лунає не тільки в ті часи, а й для нас. Нехай десятки мільйонів українців почують цей голос, щоб Господь розпалів і наші серця любов'ю до свого народу”.

Син Василя Макуха Володимир подякував організаторам заходу та всім, хто прийшов ушанувати пам'ять його батька, який “боровся до останнього, щоб Україна була незалежна та процвітала. Я пишаюся своїм батьком. Хотілося б, щоб наша молодь, яка дивиться на нього, продовжувала його справу на славу України”.

Голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович сказав: “Після того, як було придушено Українську Повстанську Армію, у 1965—66 роках відбулися масові арешти наступного покоління борців — дисидентів. Здавалося, що Україну переможено, що над нею назавжди запанував темний морок тоталітарного комуністичного режиму і вічна тиша. Цей темний морок раптом пере-

рвався саме на цьому місці і перервав його чоловік, який став смолоскипом. Він вибіг із цього під'їзду з криками “Хай живе вільна Україна!” і “Геть окупантів!”. Василь Макух загинув, але не дав заснути іншим, показав, що боротьба триває. Він став прикладом для багатьох, і не тільки українців. Через 10 років на святкуванні в Каневі Олекса Гірник також спалив себе на знак протесту проти зросійщення, так само вчинив громадянин Чехословаччини Ян Палах, подібні протести були у Польщі, в країнах Балтії. Саме такі люди посприяли тому, що комуністична система розвалилася і на її руїнах постали незалежні держави. Я дуже втішений, що ми можемо тут, у Києві, вшановувати цю людину і що подібних меморіальних табличок стає дедалі більше. За минулий рік Київ позбувся кількох сотень пам'ятників і пам'ятних табличок, пов'язаних із комуніс-

тичним режимом. На їхнє місце приходять пам'ять про наших героїв, чий подвиг мають надихати майбутнє покоління. Кілька місяців тому ми разом із представниками Чеського посольства відкривали меморіальну таблицю на бульварі Вацлава Гавела, людини, яка стала одним із символів боротьби з комунізмом. Нещодавно відкрили меморіальну таблицю Євгенові Коновальцю, який став символом боротьби за незалежність у 1917—1921 роках. Це свідчення того, що Україна міняється, що вона ніколи не стане такою, якою її хотіли зробити в радянські часи”.

Надзвичайний і Повноважний Посол Чеської Республіки в Києві Радек Матула повідомив, що Василь Макух — жертва комуністичного режиму, так само, як Ян Палах у Чехословаччині. Комуністична влада зробила все для того, щоб такі люди відійшли в небуття. Однак їй це не вдалося. Василь Макух був, є і залишиться символом невідступності, відваги, духовної і моральної переваги та надії. Як Ян Палах, він усвідомлював абсолютну цінність свободи для нашого життя. Василь Макух вірив, що запалений ним вогонь пробудить свідомість людей і в Україні, і в Чехословаччині, що цей вогонь не дозволить їм зректися думок про вільну людину у вільній країні. Так і сталося.

До слова, з'явилася інформація, що у Празі чеська активістка Рита Кіндзерова подала петицію щодо присвоєння імені Василя Макуха одній із вулиць Праги.

Лідер громадсько-політичного руху “Справедливість” Валентин Наливайченко зазначив: “Ми бачимо сьогодні полум'я нескореності, яке передалося через Василя Макуха наступним поколінням. Слова “За вільну Україну” і “Геть колонізаторів”, з якими загинув герой, мають лунати Хрещатиком не один день і не один рік, і з Києва, і з Праги. Саме повертаючи пам'ять про таких нескорених українців, ми вкотре стверджуємо, що український визвольний рух, представники якого і Роман Шухевич, і палаючий повстанець Рукомисля, і палаючий повстанець на Хрещатику, і після цього палаючі повстанці і на Чернечій горі, і поляки, й

Радек Матула та Володимир Макух відкривають пам'ятну дошку

чеки стверджували одне: не скоримося, не здамося, відстоїмо власну незалежність. Боротьба з агресором не закінчена. Наше завдання передати дітям заклик не скорюватись і вірити в перемогу”.

Племінниця Василя Макуха Ярослава Осміловська розповіла, як провела його в останню дорогу 3 листопада 1968 року 18-річною дівчиною, про його тодішній стривожений, заклопотаний стан. “Він заскочив у вагон в останню хвилину і скільки видно поїзд, махав нам рукою. Проводжав його ще й товариш дитинства Григорій Ментух. Мені здається, що самоспалення Василя — це утвердження України, заперечення того, що нас немає, крик душі, що ми були, є і завжди будемо. Я хотіла б, щоб хоч трохи того вогню витало тут, на Хрещатику, щоб Бог заніс його до Верховної Ради, щоб там не одна душа стрепенулася і подумала, що спалення Василя Макуха — це був переддень Революції гідності. Тільки глибоко люблячий патріот міг полишити все: сестру, тата, малих дітей, дружину — і піти на такий відчайдушний крок. Хочу, щоб люди приходили сюди і очищувалися, щоб думали, як нам жити гідно. Ніхто не зробить Україну кращою, якщо ми самі не вичаємо з себе раба, якщо своїми руками не будемо творити країни

світлої, чистої, справедливої, без корупції.

Пам'ятну дошку на честь 85-річчя Василя Макуха ми відкрили у рідному його селі Карів з ініціативи громадської організації “Наш дім Сокальщина”, лідер якої Денис Васильович Осміловський, його внучатий племінник. Це було дуже хвилююче, а тут — ще більше. Тут жодного знайомого обличчя, але всі рідні, у всіх в очах горить вогонь вдячності. Люди щасливі, що ми оживаємо. Дай нам Боже не згаснути, а горіти вогнем завзятого до перемоги і стабільності в Україні”.

Голова Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих Оріся Сокульська розповіла, що з 1975 року мешкала понад 40 років на Дніпропетровщині. Ім'я Василя Макуха вперше почула від чоловіка Івана Сокульського, поета, політв'язня. Це ім'я поки Україна не стала незалежною не можна було називати. Переслідували його родину. Пані Оріся нагадала, що до відновлення пам'яті про Василя Макуха доклали зусиль голова Дніпропетровського ОО Товариства політв'язнів і репресованих Василя Сірий, попередники — голови ВТ Євген Пронюк, Петро Франко. До 80-річчя Василя Макуха його відзначено посмертно орденом Хреста Всеукраїнського товариства політв'язнів і репресованих. Організація часто проводила круглі столи, присвячені герою. Члени обласної організації доглядають його могили. “Василь Макух — вірець незламності, мужності. Обіцяю перед громадою, — сказала Оріся Сокульська, — сподіваюсь, місцева влада мені посприє, поставити на Дніпропетровщині йому пам'ятник, який пробуджуватиме українців до боротьби. У цей складний час ми мусимо підтримувати наших воїнів на Донеччині, які ставлять своє життя на вівтар України, сприяти поверненню Криму. Будьмо непереможними”.

Син Героя України Олексі Гірнику Євген зізнався, що має за честь бути на цій акції. Через 10 років подвиг В. Макуха на Тарасовій горі повторив Олекса Гірник. Зараз за Україну борються тисячі на нашому Східному фронті. За життя цих героїв Україна була суто географічним поняттям і здавалося, вона зовсім зникне з карти світу. Тоді Василь Макух, Олекса Гірник були одними з небагатьох, що боролися за Українську державу. Кажуть, їхні голоси — як голос волаючого в пустелі. Але коли таких

не буде, пустеля ніколи не стане садом. Україна відбулася, хоч ще не така, про яку мріяли борці, але вона такою буде. “Олексі Гірнику є пам'ятний знак на Тарасовій горі, йому присвоєно звання Героя України. Василь Макух також для нас герой. Я як член УВКР хочу повідомити, що наша організація виступає з ініціативою — зверненням до Адміністрації президента, щоб Василю Макуху присвоїли звання Героя України, і просить “Спілку політв'язнів”, “Меморіал”, “Просвіту”, інші патріотичні організації долучитися до нашої ініціативи”, — сказав Євген Гірник.

Голова Всеукраїнської спілки ветеранів та інвалідів АТО Тарас Ткалич зізнався, що мало що знав про Василя Макуха до цієї події, дізнався тільки з розповіді пана Юрія, проте багато чув від батька про події 1968 року в Чехословаччині. Його батько був там у складі Вітебської десантної дивізії. Ще тоді у місті Брно написав вірш, де з боєм зізнається, що місцеві називали їх окупантами: “Чи повіриш, мамо, що я окупант, // На землю цю рано зійшов наш десант... Скільки полягло вже у цій стороні // Людей наших, мамо, у клятій війні. // Моїх друзів рано куля забира // Ми прийшли незвані з берегів Дніпра...”

“Я впевнений, — сказав пан Тарас, — що якби ще тоді почули ці вірші, оцінили іскру пана Макуха, ми б зараз не мали війни на Донбасі, не втрачали наших патріотів на сході України. Безкарність Московії довела до цього. Тоді промовчали, і зараз багато хто мовчить”.

Голова Всеукраїнської громадської організації інвалідів “Чорнобиль-Допомога” Віктор Тупілко, який створив музей “Смолоскип” під Донецьком, де є матеріали і про Василя Макуха, і про Олексу Гірнику, розповів: “Василь Макух для мене людина, яка заслуговує на окремий пантеон слави. Григорій Ментух, який проводжав його в останню путь, коли він ішов уже з бензином, сказав: “Василь нас усіх переважає у всьому, навіть фізично. І якби він зараз був живий, він був би великою людиною. І ми не були б такими маленькими”. Інший його знайомий Іван Гуменюк казав: “Якби я міг, я б увіковічив кожен крок Василя. Це свята людина”. Його дружина зізналася: “Він мені ніколи не говорив про свою діяльність. Цим він врятував і мене, і наших дітей. Бо коли почали допитувати його рідних, мене навіть і не били, як забили до смерті його сестру, бо зрозуміли, що я нічого не знаю. А хто він, я зрозуміла через багато років, коли приїхала в його рідне село, з благоговійного ставлення до мене його односельців”. Я думаю, Василь Макух герой не тільки України, а світового рівня. А пішов він на цей подвиг для того, щоб ні в кого більше не було підстав робити такі жертви, щоб ми жили добре й щасливо”.

Завершив мітинг піснями про волю заслужений артист України Тарас Компаніченко.

На превеликий жаль, серед промовців не було жодного представника чинної влади, яка, очевидно, ще не оцінила подвиг Василя Макуха. Громадянське суспільство і тут, як і на війні, — попереду. І це дає надію, що ми побудуємо таку Україну, про яку мріяв Василь Макух та інші патріоти.

Тетяна ВОВК,
м. Снятин

Той січневий день для Снятина, що на Прикарпатті, запам'ятеється як особливий день сучасної історії Покуття. У присутності снятинської громади на фронтальній стіні будівлі міської ратуші урочисто відкрили пам'ятний барельєф останньому Президентові України в екзилі Миколі Плав'юку. Пам'ятка створена на замовлення і кошти Снятинської міської ради, її творцем став коломийський скульптор Василь Андрушко. На барельєфі зображено образ великої людини, незабутнього Миколи Плав'юка, який тримає священну заповідь, якій був вірний до кінця своїх земних днів: “Все моє життя я працював і змагався за досягнення великої мети — вільної і незалежної Української держави”.

На урочистостях були присутні керівництво і працівники апарату міської ради, члени громадської ради “Радник”, представники районної влади, братчики Снятинської станиці Братства ОУН-УПА, які прийшли з національними стягами, небайдужа громадськість. До присутніх звернулася секретар міської ради Марія Оришук, яка запросила до благословляючого слова та чину освячення барельєфа священнослужителів.

Декан Снятинський УГКЦ отець-мітрат Теодор Оробець та ієрей УПЦ КП о. Микола Марусяк освятили пам'ятку та відправили поминальний молебень. Далі духовники звернулися до присутніх із промовами. Зокрема о. Теодор зазначив, що в юності

Микола Плав'юк навіки оселився в Снятині

через блокування інформації комуністичною владою ми навіть не знали про те, що наш славний крайнин, який народився у селі Русові, очолює Уряд України у вигнанні, як спадкоємність Української Народної Республіки. Також на урочистостях згадали про передачу М. Плав'юком державних клейнодів влади першому Президентові незалежної України Леоніду Кравчуку.

Отець Микола сказав, що ставлення до вчинків людей буває різним. Хтось схвалює якісь вчинки ближнього свого, а хтось їх осуджує. Так само в суспільстві є різні думки щодо діяльності М. Плав'юка. Для когось він національний герой, визначна історична постать, а для когось... “Однак істинно лише Господь може надавати людині оцінку, бо він бачить, окрім вчинків, ще й внутрішній світ людини — її мотивацію і почуття, які нею керують”, — підкреслив у промові духовник.

Мер Снятина Анатолій Шумко у своїй промові подякував “генераторові ідеї” встановлення пам'ятного знака, редакторів газети “Снятинська вежа” Володимиру Чипизі, автору барельєфа Василю Андрушку. Також А. Шумко висловив жаль, що рідний брат Президента, голова громадської ради Снятина Ярослав Плав'юк не дожив до цієї миті, про яку так мріяв.

Племінник М. Плав'юка Олег Плав'юк подякував снятинцям, а на завершення урочистостей поет і громадський діяч, голова РО ВУТ “Просвіта”

Мирослав Попадюк прочитав свій вірш, присвячений першим відвідинам Миколою Плав'юком рідної України, вже звільненої від ворожої окупації.

Отже, славна снятинська Ратуша збагатилася ще однією пам'яткою. З одного боку барельєф Герою України В'ячеславу Чорноволу, а з іншого — Президенту в екзилі Миколі Плав'юку. Обидва жили та боролися за національне визволення в різних умовах, навіть на різних континентах, але обоє любили Україну понад усе, прагнучи за життя побачити свою рідну державу вільною, сильною і процвітаючою.

Давнє, хоч і невеличке, але славне своєю історією та людьми місто Снятин, воно подарувало Україні художника-академіка Василя Касіяна, громадсько-політичного діяча та письменника Михайла Бажанського, легендарного героя УПА Василя Ан-

друска... Унікальним є і покутське село Русів, яке розкинулося поміж вкритими лісом пагорбами. Русівчани впевнені, що вони козацького роду. З давніх переказів відомо, що дуже давно їхні пращури переселилися з берегів Дніпра-Славути. Русів подарував світові видатних діячів культури та борців за волю України. Серед них — геніального письменника-новеліста Василя Стефаника та незламного громадсько-політичного діяча Миколу Плав'юка. Його рідний брат Ярослав Плав'юк (теж світлої пам'яті) любив Україну, вивчав історію рідної землі. А ще в багатолітній розлуці думав і переживав за брата — останнього Президента УНР в екзилі. Вдумливо гортав сторінки книги Віктора Терена і Юрія Хорунжого “Микола Плав'юк. Україна — життя моє”. Автори відтворили процес передачі клейнодів українського уряду у вигнанні комуністам, які, фактично, залишилися при владі після здобуття державної незалежності. Всі ті закулісні торги й фарисейство Кравчука та його драбів, якими супроводжувався шляхетний чин М. Плав'юка.

У серпні 2017 року відзначатимемо 25 років з того часу, як 22 серпня 1992 року президент УНР в екзилі (у вигнанні) Микола Плав'юк урочисто, у присутності Президента, Голови Верховної Ради і Прем'єр-міністра України склав повноваження Державного Центру (ДЦ) УНР і проголосив молоду державу правонаступницею УНР.

Цей момент яскраво показаний у документальному фільмі “Повернута самостійність”, який снятинці переглядали два роки тому, коли відзначали 90-літній ювілей від дня народження М. Плав'юка.

Видатний українець із Покуття, коли летів із Америки в Україну, усвідомлював важливу місію передачі клейнодів уряду УНР, а разом з ними і власних повноважень президентові України Л. Кравчуку. Це був важливий крок. По-перше, як трактують історики нової доби, для легітимзації переходу української влади часів УНР і Директорії до сучасної. По-друге, для визнання незалежної Української держави. Хоча, не секрет, багато хто із тим не погоджувався, мовляв, не в ті руки передали, передчасно це зробили, бо ще немає тої України, за яку боролися... Але Микола Васильович розумів, що після всенародно обраних парламенту і президента уряди в екзилі втрачають свою силу.. Понад усе в житті наш крайнин прагнув бути причетним до творення української незалежності. Так багато сил було покладено на її здобуття — ще зі шкільних років, коли вступив в ОУН, і тоді, коли обіймав перші посади в українських організаціях діаспори. Хоч то б що казав, хоч які б людські суди-пересуди нині відбувалися, пам'ять про президента УНР в екзилі Миколу Плав'юка у краю Черемоша й Прута бережуть. Його подвижництво і служіння ідеї Української нації та Української Народної Республіки шануватимуть довку.

Дмитро ПОЖОДЖУК
Фото з архіву автора

Б. Кушнір, як фаховий історик, розповідав про перших українських поселенців Івана Пилипівського (Пилипіва) і Василя Єленяка із прикарпатського села Небилів, які 7 вересня 1891 року на пароплаві “Орегон” перепливали Атлантичний океан і добралися до портового міста Квебек, а згодом і Монреалю. Саме відтоді і бере свій початок масова міграція українців Галичини, Поділля, Буковини, Закарпаття до Канади, хоч історики твердять, що в Північній Америці вони поселилися значно раніше. Як підкреслює Борис Кушнір, в армії Джорджа Вашингтона вже були солдати з українськими прізвищами: Петро Лолин, Іван Мох, Іван Оттаман...

Безперечно, на українців за океаном не чекало розкішне життя. Там вони освоювали необжиті західні провінції Альберта, Саскачеван, Манітоба. Робота була тяжкою, але зате можна було отримати великий шмат землі — 160 акрів лише за десять доларів. Серед таких переселенців до Канади були батьки мого співрозмовника М. П. Кушнір (1891—1966) та К.А.Кушнір (1895—1984), які приїхали туди ще 1913 року і прожили в Канаді десять років. Саме там і народився їхній син Борис — відомий нині історик.

Власне і вони, втративши надію отримати землю в Україні, виїхали із села Станіславівки, добралися пішки до Китайгорода, де зафрахтували візника, який доставив їх до австрійського кордону біля Чернокозинців. Відтак — Мельниця — Подільська — Берлін — Бремен. А далі — пароплавом до Канади. По суті, во-

Гіркий шлях через океан

Із колишнім старшим викладачем кафедри історії України Кам'янець-Подільського педагогічного інституту паном Борисом Кушнірем я мав нагоду заізнатися на Міжнародній науковій конференції, присвяченій 100-річчю поселення українців у Канаді. Ми обидва виголошували на конференції наукові доповіді: я на секції літератури, а пан Борис — на секції історії. Я навіть не міг сподіватися, що цей чорнявий, літнього віку, подолянин народився в Канаді, куди колись емігрували його батьки. А як познайомилися ближче, то між нами зав'язалася цікава розмова.

ни прибули в країну через 22 роки після Пилипіва та Єленяка. Початку був порт Портленд, а згодом молоде подружжя оселилося в Монреалі. Працювали на фабриці. Батько Бориса лакував калози, мати також працювала на цьому ж підприємстві і шила плащі. Заробітна платня була високою. Борис Кушнір пригадає:

— Тато розповідали, що перед піччю, з якої віддавало спекою, вони брали обома руками залізного прента, на якому нанизувалося 12 пар калози, опускали їх у корито із розчином лаку, а потім обережно засовували у камеру і так цілу зміну. Приходили додому знесилені, ломило в кістках. Апетит приходив лише після пива або порції алкоголю.

У Канаді Борисові батьки активно влилися в українське життя, відвідували українську церкву, підтримували українські школи і пресу. Українські емігранти привезли з України українську пісню і танець, вишивку і писанку, звичаї і традиції, що дало їм можливість не загубитися в англomовному світі.

Коли в Україні сталися зміни і було проголошено радянську владу із заманливими лозунгами: “Земля — селянам! Фабри-

ки і заводи — робітникам!”, то українські емігранти Канади вирішили подати допомогу українському народові і стали збирати одяг, взуття, посівний матеріал і вже 1922 року одна із груп прибула з Канади на станцію Мигаєво на Одещині й оселилася в колишній економічній поміщика Келлера. А вже через рік приїхала сюди з Канади і сім'я пана Кушніра. Акурат із цих двох груп українців із Канади і утворилася відома Мигаївська комунa, якій було виділено в користування 1637 гектарів землі. Але батьки Бориса Кушніра тужили за рідними околицями, то й переїхали згодом у рідне село Станіславівка на Поділля, де тяжко працювали в колгоспі. Однак і тут достатку не зажили, бо то тільки були гасла “Земля — селянам”. Та й Борисові випала терниста доля. Пішов на навчання, хотів подати правдиву історію України. Почалась Друга світова війна. З війни повернувся тяжкопораненим, але живим. Закінчив історичний факультет Кам'янець-Подільського учительського, а відтак Вінницького педагогічного інститутів. Починав свою трудову біографію учителем історії і географії у школах В'язівці і Семенова на Воли-

Молодший сержант Борис Кушнір 1946 року в Литві

ні, а опісля — у селі Жванець біля Кам'янця-Подільського. 1965 року Борис Кушнір починає працювати лаборантом, згодом — викладачем, небавом — старшим викладачем і, накінець, заступником декана на історичному факультеті Кам'янець-Подільського педінституту, який нині носить назву Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Писав наукову роботу, мріяв захистити дисертацію. Та де там. Усе життя його переслідували кагебісти як буржуазного націоналіста. Навіть запис у паспорті, що він народився в Монреалі, був не на користь Бориса Кушніра.

Збирав бібліотеку краєзнавчої та історичної літератури, мав гарного приятеля — кандидата філологічних наук Петра Ткачука, з яким завели в Станіславівці найбільшу пасіку. Довкола пасіки ви-

садили медоносні софори японські, в яких ціле літо щебетали іволги. Борис Кушнір почав писати наукові розвідки, новели. Першим його критиком і поціновувачем і був мовознавець Петро Ткачук. Борис Кушнір читає студентам курси історичного краєзнавства, народознавства, фахової методики, створює оригінальний шкільний кабінет історії, засновує єдину в Україні студентську виставку саморобних об'ємних посібників з історії, розробляє ВНЗівські програми з історичного краєзнавства, факультативних занять, досліджує проблеми сучасного літопису села, родоводу, топонімії, друкує праці у збірниках і окремих виданнях, а серед них: “По рідному краю”, “Світанок стрічаємо в дорозі”, “Альбом з історії”, “Невторованими стежками”. Згодом виїшла з друку книжечка новел Бориса Кушніра під назвою “Світлося в хатині віконце”. Він активно брав участь у наукових конференціях різного рівня. Його любили і студенти, і викладачі. Немало його учнів і студентів стали сьогодні відомими людьми, справжніми патріотами України. А серед них Андрій Крисько — професор Тернопільського технічного університету імені Івана Пулюя.

Радянська влада була б давно знищила пана Бориса. Та його завжди рятувало те, що він був учасником війни. Йому пощастило прожити довге життя, дочекатися вільної Української Держави, на олтар якої поклав усе своє життя. Сьогодні Борисові Кушніру, який проживав в Кам'янці-Подільському, добігає сотня літ, але він такий жвавий і енергійний, як і колись. Він шасливий, що живе на своїй, українській, Богом даній землі.

Марія МЕЛЬНИК,
член НСЖУ, смт Муровані Курилівці
Вінницької області

Дорога редакції “Слова Просвіти”!

Ділимось з Вами великою радостю: у Мурованих Курилівцях наша церква св. Миколая Чудотворця вже рік живе і діє. Будьте ласкаві, надрукуйте цю статтю — хай наші люди і всі українці вітаються.

З прихильністю і вдячністю.

Перед церковцею люди у піднесеному, збудженому настрої чекають на візит високоповажного гостя. Настає вікопомна мить. Приїхав Високопреосвященніший архієпископ Вінницький і Брацлавський Михайл. Назустріч йому учні недільної школи з наставницею матінкою Світланою Орловською. Яскравими барвами саянули вишиванки, віночки, стрічки. Ніжними, животрепетними голосами у поетичних рядках діти віншували архієпископа Михайла.

А в ці хвилини церковця переповнена. Нам ця тиснява, як бальзам на душу. У радості вітаємось тільки поглядом, усмішкою — наче поговорили про щось таємниче. З глибини душі зринає одкровення: ми всі талановиті, вродливі, від славних спільних предків. Вони нам залишили свої заповіді. Ця святиня нас ріднить, єднає. Навіть маленький внесок — ікона, рушник, килим, молитва, грошова жертва — то велика честь бути причетним до народу. Наша парафіянка Наталя Бондаренко дивиться на іконостас: цю стіну із вставленими іконами, що відділяє

Благословення на воздвиження храму

19 грудня 2016 року в Мурованих Курилівцях Христова Церква св. Миколая Чудотворця Київського Патріархату святкувала свою найпершу річницю з дня заснування — тож і найперше храмове свято — по-народному празник, празник на нашій вулиці. Ранок цього торжества видався погідним, лагідним, урочистим, огортав бадьорою свіжістю зимових пахощів.

вітвар від притвору, безкоштовно змайстрував її син Максим і його колега Жень Коваль.

Благочинний району, настоятель парафії, о. Сергій Орловський підходить до владика Михайла, дає йому свій напестольний хрест — цим запрошує очолити Божественну літургію. І велична, урочиста молитва лунає по-українському. Рідне слово — як своя хата, своя правда. З ним ми захищені від ворога, у безпеці, господарі на своїй землі. Чужинська російська нам ворожа, страшить чорнотим лихослів'ям, віроломством, наказами вбивати, проливати кров. Як наші діди і прадіди в 1941—1945 рр. жажалися німецької, так ми сьогодні лякаємось російської. І відстоюємо рідну — нашу наймогутнішу зброю у боротьбі з кремлівським агресором. А він з усіх сил пнеться, щоб із наших рук вибити цей меч. Знає, що тоді ми б стали зовсім безсилі, як біблійський Самсон із відрізаним волоссям. Казав же Іван Дзюба: “Позбавити народ його мови — це вбити народ”. Сьогодні Московський Патріархат у підвладних йому храмах України нізачо не допускає молитися українською; нашою мовою дитячу книжечку в церкву — боронь Боже, ні в якому разі! Постійно втовмчає мирянам, що українська не канонічна (не узаконена, хоч добре

відомо, як Москва 1685 року украла нашу канонічність).

Окраса нашої церкви св. Миколая Чудотворця — діти. Братики Данііл і Олексій Вудвуди — послухники. Знають, що й до чого у Божій службі. Старший 13-річний Данііл Вудвуд під час літургії читає уривки зі Святого Письма.

Празникове священнодіяство на чолі з Високопреосвященнішим архієпископом захопило православних. Матері несуть діточок на евхаристію. Мабуть, і малеча відчула святість цих миттєвостей: не вередувала, не плакала. Та найбільше всіх розчулив Володя Орловський (син нашого священика, йому два з половиною рочки). Раніше мати його підносила здійснити цей християнський обряд. А тепер хлоп'ятко самостійно склало на грудях рученята і підійшло до святої чаші, аби прийняти святе причастя.

Богослужіння завершується, а люди ще підходять: спрагло чекають слова Високопреосвященнішого архієпископа. Він говорив з повагою, вибачливо, не кривив душею:

“1991 року Україна стала незалежною, але втратили можливість створити Українську Православну Церкву під омофором Київського Патріархату. Згаяли час. Росія тримає нас у своїх тенетах... Ваша громада організова-

на по-Божому, на совість, беручка — це я зразу побачив. Плануєте будувати перший у вашому районі храм — хай Господь допоможе, — і не останній...”

Благословенними Архієпископськими грамотами владика Михайл нагородив наших меценатів: Олега Кондратюка, Віктора Гору, Вікторію Кондратюк. А дітей недільної школи потішив гостинцями від Святого Миколая. Хлопчики і дівчатка під керівництвом матінки Світлани Орловської порадували присутніх пісню про святого Чудотворця та розіграли п'єсу про слухняних і неслухняних дітей.

На наше свято завітав настоятель римо-католицького храму Матері Божої Неустанної Допомоги о. Валерій з парафіянами. Саме вони, наші односельці, стали для нас гарним прикладом: із 1991 року вони у своїх костелах проводять богослужіння державною українською мовою.

А ми, українці, тоді ще у храмі під московським підданством, не могли, не мали права слухати і читати Святе Письмо, молитись рідною мовою. Тож стало нам соромно, що терпіли таке безглуздя, слухали кремлівських поневолювачів. І зрозуміли, що звертатись у молитві до Творця неба і землі, славити Його чужою мовою — то блюзнірство, зневага. Тому вирі-

шили проводити службу Божу по-українському. А коли 2015 року ми вийшли з-під московського владування і стали безпритульними, тоді настоятель римо-католицької церкви о. Валерій запросив нас помолитись у їхній святині, дав нам прихисток, за що ми дуже вдячні.

А 19 грудня 2016 р. на празник у честь св. Миколая Чудотворця вони зворушили нас вітанням: “...молимося, радіємо з вами, що починаєте будівництво храму. Не забувайте, які слова сказав цар Давид до свого сина Соломона: “Господь вибрав тебе збудувати дім на святиню... будь сильний і будь відважний, і роби, не бійся та не лякайся, бо Господь Бог, Бог мій, з тобою...” — такі прихильні слова сказали нам наші односельці, ще й дали в подарунок конверт з 1000 гривень.

На завершення служби Божої наші хористки під диригуванням матінки Світлани Орловської празниковим присвятили заздорну пісню “Многая літа”.

І найголовніше. Високопреосвященніший архієпископ Вінницький і Брацлавський Михайл оглянув майданчик, де вже закладено фундамент першого на Мурованокуріловеччині храму Української Православної Церкви Київського Патріархату. Тут його зустріли голова районної держадміністрації Сергій Ладан, благочинний, настоятель Мурованокуріловецької парафії о. Сергій Орловський, члени громади, активісти, волонтери — дякували за спільну молитву, за призволення спорудити святиню. Владика Михайл поблагословив на воздвиження Божого храму на славу незалежної України!

Добра новина з Народного Дому «Просвіти»

Зоя ДІДЕНКО,
голова Хмельницької міської
“Просвіти”

“Вартові українства” — таку назву має новий проект Хмельницької міської “Просвіти” на 2017 рік.

Мета проекту — утверджувати національну ідею засобами ґрунтовного ознайомлення з життям і діяльністю видатних українців.

Основну увагу приділятимуть ролі особи в українській історії та сьогоденні.

Учасники проекту — учні та вчителі навчальних закладів міста Хмельницького, студенти й викладачі вишів, курсанти і офіцери НАД-ПСУ ім. Богдана Хмельницького.

Перше зібрання присвятили Івану Огієнку (Митрополиту Іларіону) з нагоди 135-річчя від дня його народження. Іван Огієнко — Митрополит, державний діяч, учений, перекладач, поет, філолог, історик церкви, філософ, етнограф, педагог, засновник і перший ректор Кам'янець-Подільського українського університету. У світлиці Народного Дому про нього розповідали учні 9-Б класу СЗОШ № 25, яка носить ім'я цього Вартового Українства. Лоліта Юрченко, Владислав Коваль, Михайло Омелянчук та інші цікаво розповіли про його життя і діяльність. Поезії Івана Огієнка особливо проникливо читали Вікторія Рудюк, Оксана Завальнюк, Богдан Бурдєльний.

Директор школи Іван Душкевич наголосив на важливості перекладу Митрополитом Іларіоном Біблії українською мовою.

Несподіванкою для учнів, директора школи, педагогів Наталії Кушлак і Раїси Вевдюк було експромт-прочитання ними невідомих Огієнкових афоризмів і сентенцій.

Присутні ознайомились із творами Івана Огієнка з фондів читальні Народного Дому: “Рятуння України”, “Розп'ятий Мазепа”, “Тарас Шевченко”, “Віра та культура” (прижиттєве канадське видання) та ін.

Учасникам зібрання надійшло з Києва вітання від відомого у світі огієнкознавця професора Миколи Тимошика, яке зачитала відповідальний секретар “Просвіти” Наталія Солодка.

Особливе захоплення викликав подарунок професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Євгенії Сохацької — касета з живим голосом Митрополита Іларіона (запис 1958 р.).

Завершився захід переглядом тематичної програми “Свою Україну любіть” із архіву відеотеки Народного Дому “Просвіти”.

Вартовому Українства Івану Огієнку буде присвячена просвітницька програма обласного радіо “Подільський передзвон” за участю учнів СЗОШ № 25 імені Івана Огієнка.

Анатолій АЖАЖА,
секретар правління ЗОО ВУТ
“Просвіта” ім. Т. Шевченка

Ця — без сумніву — велика справа бере свій початок з іншої надзвичайно важливої події, до якої також значних зусиль доклало Запорізьке обласне об'єднання Товариства “Просвіта” імені Т. Шевченка і його керівник Ігор Артюшенко, народний депутат України.

Торік у серпні на Новомиколаївщині за ініціативою “Просвіти” ушанували нашого земляка, героя визвольної боротьби 1917—20 років генерала Армії УНР Олександра Вишнівського. Саме тоді до нас звернулися працівники районної бібліотеки для дітей із проханням допомогти у виданні збірки творів учасників літературного конкурсу.

Так розпочалась у видавництві Запорізького ОО “Просвіти” довготривала цікава творча робота над текстами, літературне їх редагування, підбір ілюстрацій, макетування обкладинки з використанням авторських малюнків дітей, друк і складання книжечки.

“Дитяча філософія невичерпна, кожна дитина є творцем самобутнього, прекрасного, доброго. Вона народжується і зростає дивовижним джерелом фантазії, оригінальної думки, яку дорослі в бурденості життя іноді не помічають, забувши, можливо, своє дитинство. Тож завданням нашого проекту — літературного конкурсу серед читачів бібліотек із написання твору в жанрі казки — було залучення школярів до самостійного написання казки, настанова їх на відображення краси рідного краю, народної мудрості, любові до рідного слова. А ще — на прояв патріотизму, на шанування

Свято казки у Новомиколаївці

У Запорізькій “Просвіті” вийшла з друку збірка казок школярів — читачів бібліотек Новомиколаївського району.

А згодом зусиллями організаторів літературного конкурсу за участю авторів творів, а також представників “Просвіти” та НСПУ, у Новомиколаївській школі № 1 відбулася презентація книжки.

сімейних цінностей, на власний погляд на наше непросте сьогодення” — говорить у вступному слові до збірки керівник конкурсу, завідувачка дитячої бібліотеки Ольга Нечитайло.

Завершальним, “технічним” етапом проекту — виготовленням книжки — турботи організаторів конкурсу не закінчилися. Був підготовлений сценарій презентації книжки, запрошені для сценічної постановки казки учасники театрального гуртка, юні співаки і декламатори. Додано районний Дитячий будинок творчості, місцеве літературне об'єднання, багато допомогли колеги з районної бібліотеки для дорослих.

А найбільше, мабуть, запам'ятали учасники цього свята книги — дорослі і школярі — виступ поета Миколи Білокопитова, який не лише показав майстерне во-

лодіння дитячою — такою складною — аудиторією. Заступник голови обласного об'єднання Національної спілки письменників, він повів розмову про важливість таких літературних конкурсів і поширення досвіду видавництва. І вже того ж дня, по закінченні презентації, поїхав із примірниками книжки до сусіднього району...

Зважаючи не лише на успіх проекту, а й на безумовну актуальність його, вирішено було оголосити серед школярів новий літературний конкурс, поширивши його умови вже і на старшокласників. Навесні ми очікуємо нові матеріали для видавництва.

Робота з бібліотеками, з утворення і поширення яких, власне, і почала майже півтора століття тому свою діяльність Всеукраїнська “Просвіта”, не припиняється.

Наукова установа чи аматорський гурток?

В Українському кризовому медіа-центрі відбулася прес-конференція на тему: “Мінкульт намагається ліквідувати Центр Курбаса”, в якій узяли участь представники Національного центру театрального мистецтва ім. Леся Курбаса. Пропонуємо увазі читачів уривки з їхніх виступів.

Олександр ГЕРАСИМОВ, юрист Центру Курбаса:

— Міністерство культури України видало наказ, згідно з яким змінюється статус нашого центру, а наукова діяльність ліквідовується як основна. Мінкульт хоче, щоб наша установа стала культурно-просвітницькою.

Однак Міністерство перевищило свої повноваження, оскільки ліквідувати установу не можна без згоди засновника. У даному разі це Кабінет Міністрів України, який такої згоди не давав. Міністерство пропонує нам самим змінити свій статус, і по суті шантує колектив.

Якщо наша установа керуватиметься Законом про культуру, то нам призначатимуть керівника. А нині його обирає колектив. Такі зміни дозволять Міністерству мати контроль над Центром, а потім його ліквідувати. По суті, це рейдерська атака, щоб захопити контроль над Центром і приміщенням.

Олександра ЧАЙКА, заступник директора Центру:

— Наприкінці 80-х—на початку 90-х років минулого століття відомі театральні діячі Лесь Танюк і Неллі Корнієнко, повертаючись в українську історію імена видатних діячів національної культури, створили міжнародний віртуальний центр Леся Курбаса. Потім за підтримки політичних діячів і, зокрема, В'ячеслава Чорновола, заснували Державний центр Курбаса. Концепція Центру базувалась на курбасовому баченні актора як Розумного Арлекіна, отже, Центр мав займатися наукою. Ми ретельно вивчили досвід країн Західної Європи і сформулювали інноваційну дослідницьку структуру, яка передбачає взаємодію теорії зі сценічним експериментом, драматургією, суміжними мистецтвами в широкому гуманітарному контексті.

Свого часу дії міністра культури від Партії регіонів Михайла Куліняка викликали жорстку критику в медіа з боку Центру, після цього фінансування Центру почали урізати, планували передати приміщення в іншу форму власності. Але після зміни влади ця тенденція не змінилась і сьогодні маємо кульмінаційний період — нам наказують добровільно перейти в інший статус. Ми добре розуміємо, що таке культурно-просвітницький центр, це за-

безпечення аматорської творчості й дозвілля.

Неда НЕЖДАНА, куратор драматургічних проєктів Центру:

— Центр Курбаса — єдина така установа в Україні. Парадоксально, що її намагаються знищити саме в рік ювілею Леся Курбаса. В нашій країні існують тисячі аматорських клубів. Навіщо ліквідовувати єдиний науковий центр, аби створити ще одну аматорську установу? І це проблема не лише нашого Центру, відбувається процес деінтелектуалізації країни.

Знищена програма підтримки сучасної української драми та перекладів іноземної, натомість ніякої аналогічної програми не створили.

У Європі велику увагу в театральній галузі приділяють питанням збереження національної спадщини, розвитку та інноваціям. А в Україні підтримують державний театр, який по суті є комерційним. (Такого немає ніде в Європі). Наш Центр підготував до друку “Антологию дитячої п’єси”. І держава не лише не підтримала її видання, але навіть знайдені грантові кошти на це більше року заблоковані державою на нашому рахунку. А у виставах для дітей пропагується “руський мір” — у Києві так само, як в окупованому Донецьку.

Якщо у сфері кіно маємо певні позитивні зрушення, то та реформа, яка відбувається у галузі театру, антиєвропейська. У Міністерстві культури прагнуть не співпрацювати з тисячами вільних митців, а керувати сотнею директорів театрів із комерційними цілями. Схожі процеси вже відбулися в путінській Росії. Це проблема не лише Центру Курбаса, а всієї України.

Лариса ВЕНЕДИКТОВА, науковий співробітник Центру:

— Сьогодні Центр Леся Курбаса перебуває в авангарді сучасного світового мистецтва. А сучасне мистецтво дуже близьке до науки. Нашу науково-експериментальну діяльність Міністерство культури хоче замінити на культурно-просвітницьку. Те, що робить Міністерство, це успадкування методів Радянського Союзу, тоталітарного суспільства. Кожна людина у такому суспільстві не може ухвалювати рішень. А рішення за неї ухвалює патрон.

Майбутній художник народився 1941 року в Перемишлі. Малювати почав із п’ятнадцяти років. “Якось я 1956 року побачив на вікні у художника Степана Марунчака кілька картонок, на яких були змальовані квіти, і мені захотілося навчитися малювати, та ще й олійними фарбами. Тоді й почав відвідувати гурток образотворчого мистецтва при Будинку піонерів. Мене й зараз дивує, що далекого 1956 року у провінційному містечку в гуртку образотворчого мистецтва була можливість помалювати не тільки анатомічні гіпсові зліпки частин обличчя, а й “Екорше” Гудона. Тоді я вперше побачив книжку “Рембрандт”, а також натюрморти Шардена”, — згадує пан Станіслав.

1961 року митець вступив до Київського училища прикладного мистецтва (нині Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука) на факультет художнього ткацтва. Серед його вчителів були художники Людмила Жоголь, Анатолій Янін, Віктор Кочевський, Ніна Ган. Після служби в армії працював художником-оформлювачем на різних підприємствах, потім старшим художником бюро промислової естетики заводу “Хімволокно”. З 2000 року Станіслав Антонюк — член НСХУ.

Художник плідно працює в жанрах портрета, натюрморту, пейзажу. Майстер надає перевагу реалістичній манері, багато уваги приділяє кольору, його полотна вирізняються яскравістю та емоційністю виконання.

Станіслав Антонюк — один із провідних художників-реалістів на Поліссі, який відстоює традиції українського образотворчого мистецтва та зберігає неповторну індивідуальність мислення, при цьому завжди підкреслюючи свою причетність до української культури. Його твори відзначаються яскравістю кольорів та їхнім гармонійним поєднанням. Художник багаторазовий учасник обласних, всеукраїнських і міжнародних виставок, постійний учасник всеукраїнських мистецьких пленерів. Живописні твори С. Антонюка прикрашають зібрання найвідомі-

Картина складається з розповіді воїнів, які вижили в епіцентрі бойових дій у новому терміналі Донецького аеропорту, рятували побратимів, закривали очі загиблим братам, побували у полоні, а тепер живуть серед нас.

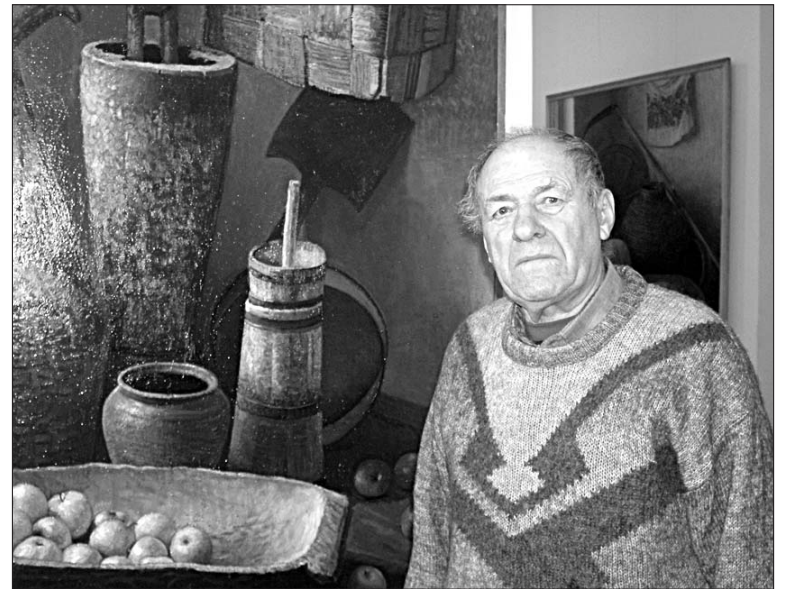
“Такий фільм дуже потрібний. Хлопців треба знати і пам’ятати. Звісно, у 48 хвилинах ми не змогли і не ставили собі за мету показати усіх — адже це неможливо. Мета фільму — інформувати про хлопців, тому що війна триває, і кожен боець має право висловитися”, — зазначила один з авторів фільму Анна Мартиненко.

Прем’єра “Воїнів духу” відбулася у столичному кінотеатрі “Ліра”. На неї запросили героїв фільму кіборгів Анатолія Свирида (позивний “Спартанець”), який потрапив у полон, рятуючи тяжкопоранених побратимів, і Юрія Шкарубу (“Сталкер”), якого розстрілювали у ворожому полоні, але він вижив і повернувся додому, а також інших воїнів, які вижили після “котлів” і зараз допомагають виживати своїм побратимам.

Стрічку “Воїнів духу” презентували рівно через два роки піс-

Українське минуле в картинах Станіслава Антонюка

У Центральному будинку художника НСХУ відкрили персональну виставку житомирського художника, члена НСХУ Станіслава Антонюка “Пам’ятай наше минуле — бо без нього не буде майбутнього”. В експозиції представлені твори митця, створені протягом останніх десяти років.

ших музеїв України, а також приватні колекції країн Балтії, Франції, Німеччини, США тощо.

“Це перша персональна виставка митця у Центральному будинку художника НСХУ. Його твори монументальні, цікаві. Я неодноразово наголошував, що для кожного художника надзвичайно важливо, аби в нього був свій своєрідний авторський стиль. Саме такий стиль ми бачимо в усіх роботах Станіслава Антонюка. На будь-якій колективній художній виставці глядачі насамперед звертають увагу на його полотна. Наразі вирішується питання щодо присвоєння С. Антонюку звання — Заслужений художник України. Він давно його заслужив своєю самовідданою працею”, — зазначив директор Дирекції виставок Ігор Волошук.

На відкритті виставки виступили художники земляки Станіслава Антонюка, представники художнього музею з Кропивницького та Кмитівського музею образотворчого мистецтва, яким пан Станіслав подарував багато власних робіт. У своїх висту-

пах вони зазначали, що в творах митця відображені культурні традиції Житомирщини і всієї України. Полотна приваблюють своєю кольоровістю та манерою відтворення. Живописні роботи наслідують кращі зразки школи імпресіонізму.

Ми попросили пана Станіслава коротко розповісти про свою творчість.

“Це вже моя 82-га персональна виставка. У своїх роботах намагаюся зобразити минуле українського народу, показати його традиції. Вже давно збираю старовинні речі. Багато з них можна побачити на моїх полотнах. Сподіваюсь, що і наступного року в Центральному будинку художника відбудеться моя персональна виставка. Покажу на ній свої натюрморти. До 20-річчя Чорнобильської трагедії створив 20 портретів ліквідаторів аварії на ЧАЕС, а зараз працюю над великим проєктом, який хочу закінчити до 80-ї річниці Перемоги у Другій світовій війні. Це мають бути 80 портретів ветеранів цієї війни”, — зазначив художник.

Обличчя передової

В український кінопрокат вийшов документальний фільм “Воїни духу”. Стрічка розповідає про останні п’ять днів оборони Донецького аеропорту. Автори картини Анна Мартиненко та Тетяна Кулаковська за власні кошти відзняли цей фільм.

ля підризу нового терміналу Донецького аеропорту. Тоді загинули десятки захисників. Крім столиці прокат фільму організували в десяти містах країни. Його має показати і один із загальноукраїнських телевізійних каналів.

Усього автори фільму створи-

ли п’ять стрічок циклу “Позивний “Зеніт”, які вони називають обличчям передової. Цього року всі ці фільми мають вийти на широкі екрани.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото з соціальних мереж

Проект побудований на новому трактуванні віршів Тараса Шевченка в сучасній музиці. Робота над створенням пісень тривала протягом трьох років, а перевірку на “міцність” вони проходили перед різними аудиторіями — від концертів для воїнів у зоні АТО до презентацій програми в Англії, Литві, Німеччині та Канаді.

Минулого року програму представили в Краматорську, Северодонецьку, Івано-Франківську, Львові, Луцьку, Запоріжжі, Тернополі, Харкові, Одесі, Ужгороді, Чернівцях та Хмельницькому. У кожному місті концерти відбувалися з іншими оркестрами, отож у проєкті вже задіяли понад 1000 музикантів.

Програма складається з тринадцяти композицій, авторами музики яких є Леся Тельнюк. Всесвітньо відомий Валентин Сильвестров свою композицію “Садок вишневий...” подарував сестрам, і її виконання викликало овації в залі.

“Закінчився рік святкування ювілею Тараса Шевченка і він зник з театральних афіш Києва. Сьогодні твори Шевченка в Україні мають меншу сценічну біографію, ніж твори, скажімо, Шекспіра, це, звичайно, не природний стан речей. Я хотів, щоб Кобзар знову повернувся на столичну сцену і зазвучав по-сучасному.

Минулого року в Івано-Франківську наш театр проводив фестиваль “Карпатський простір”. Саме тоді остаточно сформувався задум провести такий концерт у Національній опереті України, яка радо береться за будь-який цікавий музичний проєкт. Це прекрасна школа для нашого оркестру

Відкрити свого Шевченка

У Київському національному академічному театрі оперети представили проєкт сестер Тельнюк “Наш Шевченко”, який відбувся у супроводі симфонічного оркестру театру.

і всього колективу”, — зазначив перед початком концерту художній керівник Київського національного академічного театру оперети, народний артист України Богдан Струтинський.

“Цю програму створювали протягом трьох років, за цей час змінилася наша держава, змінилися ми. Сподіваємося, що під час концерту кожен глядач відкриє свого Шевченка, що цей проєкт торкнеться душі і серця кожного присутнього в залі”, — наголосила заслужена артистка України Леся Тельнюк.

“Вперше ми представляємо цю програму в Києві і вперше вона звучить на такій великій сцені. Це буде концерт очима жінки. Я б навіть сказала очима жінки, яка могла б його полюбити, бути соратницею, або подругою, або дружиною. Поміємо, у світі це перша жіноча інтерпретація Шевченка. Леся — жінка-композитор. І вона

читала Шевченка не як побратима, не як воїна-однотумця, а все-таки вона вичитувала його загадку”, — підкреслила заслужена артистка України Галина Тельнюк.

Також сестри зізналися, що проєкт “Наш Шевченко” — не данина моді. Вони просто вже визріли для того, аби заспівати поезію Тараса Шевченка.

Кожна з представлених пісень має свою історію. Розпочинався проєкт із пісні “Все упованіє моє...”, що є молитвою до Діви Марії. Напевне, важко знайти людину, яка хоча б один раз у житті не сказала “Господи, помилуй”. Ця пісня — молитва за тих, хто живий, і тих, кого вже немає разом і з нами. Молитва за тих, хто віддав своє життя, аби ми могли жити і любити.

Пісня “І мертвим, і живим...” створена за 10 днів до того, як 20 лютого 2014 року

на Майдані почали стріляти в мирних людей. Ці Шевченкові слова звучать передчуттями на роки і десятиліття. Лиш треба пам’ятати, що неолюдки завжди є і вони готові стріляти.

Справжнім відкриттям для сестер Тельнюк стала Тарасова поезія “Росли укупочі...” Шевченко, хоча й не мав родини, але знав формулу людського щастя. Цю пісню виконавиці присвятили закоханим.

Свій вірш “Поставлю хату...” Шевченко написав незадовго до смерті, після того, як його зрадила жінка, яку він кохав. Але в нього залишилася віра в любов.

Досить цікава історія пісні “Садок вишневий...” Відомий український композитор Валентин Сильвестров написав цикл хорових камерних творів на слова Тараса Шевченка. Леся та Галина побували на концерті Муніципального камерного хору “Київ”, який виконував ці твори. Після концерту мали спілкування з композитором. Після цього пан Вален-

тин подарував сестрам ноти до поезії “Садок вишневий...” Як виявилось, свій твір В. Сильвестров присвятив їм.

Було під час концерту і чимало сюрпризів. Як згадали виконавиці, їх виховували на піснях видатного українського композитора Володимира Івасюка. Завдяки своєму татові вони полюбили українське слово. Батько композитора Михайло Івасюк дуже хотів, щоб вони внесли до свого репертуару твори Володимира. І цього вечора прозвучала пісня “Я піду в далекі гори”. Згадали виконавиці і дуже популярне свого часу тріо Мареничів, виконавши пісню з їхнього репертуару “Тиша навкруги” на слова і музику О. Богачука. Воїнам, які боронять нашу свободу на східних кордонах України, присвятили пісенні твори “Вір мені” та “Повертайся живим”. А завершальним акордом концерту стала пісня на слова Оксани Забужко “Рядок автобіографії”, що стала символом невмирущості українського духу.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2017

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):
Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 73

на 1 місяць
на 3 місяці

11 грн 46 коп.
33 грн 68 коп.

на півроку
на рік

65 грн 66 коп.
130 грн 12 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія

Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора

з виробничих питань

Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи
Надія КИР’ЯН

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Надія КИР’ЯН

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosivity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.
Загальний наклад у лотому — 15 600

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

